

Raadsvoorstel

Opsteller

Hassink, Evert Ben

Vergadering van

6 juli 2021

Kenmerk

Z/21/006283 / D/21/022962

Portefeuillehouder

Tymon de Weger

Portefeuille

Energietransitie

Onderwerp

Uitgangspunten Warmtevisie Woerden

Samenvatting

Dit voorstel legt met acht uitgangspunten de basis voor de Warmtevisie Woerden. De uitgangspunten beschrijven de Woerdense aanpak van de overgang op duurzame warmte. Deze wijkt af van de aanpak uit het Klimaatakkoord. Woerden kiest niet voor een wijkgerichte aanpak.

Gevraagd wordt de uitgangspunten vast te stellen. De uitgangspunten zijn mede op basis van de uitkomsten van het participatieproces opgesteld. De uitgangspunten worden opgenomen in de Warmtevisie Woerden. Deze wordt eind 2021 voorgelegd aan de raad.

Gevraagd besluit

De volgende uitgangspunten vast te stellen voor de Warmtevisie Woerden.

1. In de gemeente Woerden voeren we het klimaatakkoord uit door het ontwikkelen en uitvoeren van haalbare en betaalbare stappen richting aardgasvrij verwarmen.
2. De overgang naar duurzaam en aardgasvrij verwarmen doen we stap voor stap.
3. De overgang naar duurzaam en aardgasvrij verwarmen is een gezamenlijke opgave. We gaan samen met inwoners, ondernemers en initiatieven aan de slag te om het verduurzamen van woningen en gebouwen in gang te zetten.
4. Inwoners en ondernemers krijgen de ruimte om zelf te kiezen voor een haalbare en betaalbare verwarmingstechniek.
5. Iedereen doet wat. Daarom werken we er aan dat iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt en is geïnformeerd over de eigen rol en de mogelijkheden om in eigen woning aan de slag te gaan.
6. Communicatie is een voorwaarde voor de activiteiten om de CO₂-uitstoot te beperken.
7. Iedereen kan meedoen. Inwoners en ondernemers worden ondersteund met haalbare en betaalbare oplossingen en waar nodig met praktische hulp.
8. De gemeente blijft ruimte geven aan innovatie en alternatieve oplossingen voor het beperken van de CO₂-uitstoot.

Inleiding

Het Klimaatakkoord geeft gemeenten de regierol bij de overgang naar aardgasvrij verwarmen. Het richting geven aan die overgang is een nieuwe taak voor gemeenten. Bovendien is dit een taak waarbij overheidsbeslissingen invloed hebben

achter de voordeur en waarbij keuzes gemaakt worden die grote (financiële) consequenties kunnen hebben voor huiseigenaren. De eerste stap die gemeenten moeten nemen is het opstellen van een 'transitievisie warmte'. Dit is een visie voor een hele gemeente die het tijdspad en de wijze beschrijft, waarop wijken en woningen van het aardgas af gaan. Dit heet de 'wijkgerichte aanpak'. Deze visie moet volgens het Klimaatakkoord eind 2021 zijn goedgekeurd door de raad.

Woerdense Lessen

In het Schilderskwartier hebben we al ervaring opgedaan met de wijkgerichte aanpak. We hebben daar geleerd dat zelfs in een wijk die op het eerste gezicht geschikt lijkt, een wijkgerichte aanpak nog niet haalbaar is. Voor veel woningen zijn de investeringen die nodig zijn voor aardgasvrij verwarmen nog niet betaalbaar. Woerden kiest daarom niet voor een wijk voor wijk aanpak.

In de startnotitie (19.004512) werd nog wel uitgegaan van de wijkgerichte aanpak uit het Klimaatakkoord. In de startnotitie wordt daarom gesproken over 'beoordelingscriteria' voor het selecteren van wijken. Omdat het college niet kiest voor de wijkgerichte aanpak, zijn die beoordelingscriteria niet nodig. Dit voorstel bevat daarom ook geen beoordelingscriteria voor het selecteren van wijken, maar alleen uitgangspunten voor het zetten van stappen richting aardgasvrij en duurzaam verwarmen.

Woerdense Aanpak

Gemeente Woerden kiest voor een aanpak die is gericht op doelgroepen. Door inwoners en ondernemers gericht te ondersteunen bij het nemen van stappen zoals isoleren, beperken we de uitstoot van CO₂. Op basis van de Warmtevisie Woerden kunnen woningeigenaren en ondernemers, samen met de gemeente, plannen maken voor isoleren en duurzaam verwarmen. Dit zullen plannen per woning zijn, maar deels ook plannen voor een buurt of wijk. Die plannen zullen altijd in overleg met direct betrokkenen gemaakt worden. Bewoners houden keuzevrijheid om deel te nemen aan een warmtesysteem of niet. De Warmtevisie zal nog geen keuzes bevatten voor warmtesystemen, maar schetst wel de meest kansrijke mogelijkheden voor verduurzaming, per gebouw of gebied. In het participatieproces wordt dit in meedenkgroepen als volgt verwoord: *Een goede visie zegt in welke richting aardgasvrije oplossingen worden gezocht en ook wat het zeker niet gaat worden.*

Samen aan de slag

Het bovenstaande betekent niet dat de gemeente een afwachtende houding aanneemt. Er ligt een grote, urgente opgave voor ons, waarin we samen met inwoners en ondernemers willen optrekken en willen zorgen voor inspiratie en perspectief. Samen willen we kennis en projecten ontwikkelen om stappen te zetten richting aardgasvrij verwarmen. Daarbij zal de nadruk in eerste instantie vooral liggen op besparen, bijvoorbeeld door middel van isoleren.

Informereren en ondersteunen

Voor velen heeft het verduurzamen van de woning of het bedrijfspand nog geen prioriteit, of het ontbreekt aan informatie over, of vertrouwen in maatregelen. Dit blijkt onder andere uit de Motivaction enquête die in mei is uitgevoerd (20R.01169). Het informeren van inwoners en ondernemers is daarom een belangrijke taak van de gemeente. Daarbij gaat het enerzijds om het stimuleren van inwoners en ondernemers en anderzijds om het geven van gerichte informatie: wat zijn de plannen in mijn buurt, wat kan er in mijn woning en hoe ga ik aan de slag?

Participatieproces

Het proces om te komen tot de Warmtevisie Woerden staat beschreven in de startnotitie Warmtevisie Woerden, behorend bij het raadsvoorstel 19r.00158, "Startnotitie gemeentelijke warmtevisie en afwegingskader grootschalige energieopwekking". Dit raadsvoorstel is vastgesteld na het aangenomen amendement "inwoners betrokken vanaf de start". Een stakeholderanalyse en een krachtenveldanalyse hebben vervolgens geleid tot de uitgangspunten participatie Warmtevisie Woerden (20R.00583), die in oktober 2020 door de raad zijn vastgesteld. Bij het opstellen van de Warmtevisie kunnen inwoners en ondernemers *meepraten*. Bij het opstellen en uitvoeren van plannen zal ook sprake zijn van *meebeslissen* en *samenwerken*.

In januari 2021 is op basis van het amendement van de raad een kordaat participatieproces uitgewerkt door Bureau Stroom en besproken met inwoners en ondernemers. In de periode van februari – mei 2021 is de eerste fases van participatieproces doorlopen. Via de gemeentepagina in de Woerdense Courant, de website, sociale media berichten en door middel van driehoeksborden aan lantaarnpalen, is iedereen uitgenodigd om mee te denken over de warmtevisie. Honderden geïnteresseerden bezochten de website warmwoerden.inbeeld.app. 30 inwoners en ondernemers hebben op de website suggesties, zorgen en vragen gedeeld. Alle input is direct voor iedereen zichtbaar op de website. Ook konden inwoners en ondernemers zich opgeven voor meedenkgroepen. Uiteindelijk hebben ruim 25 personen, verdeeld over vijf meedenkgroepen, zich in april gebogen over de input die via de website is verzameld. In mei zijn de groepen voor een tweede ronde bijeengekomen. Toen zijn ook resultaten uit de Motivaction enquête besproken.

Bureau Stroom treedt in het hele proces op als onafhankelijk procesbegeleider en heeft de opbrengst uit participatietraject samengevat in een lijst aanbevelingen. Deze zijn opgenomen in de bijlage "Opbrengst participatie, Algemene adviezen

voor Warmtevisie Woerden”, (D/21/023958). De uitgangspunten in dit voorstel zijn mede gebaseerd op de gesprekken in de meedenkgroepen en de adviezen die Bureau Stroom op basis van die gesprekken heeft opgesteld. In de paragraaf “Argumenten” in dit voorstel wordt steeds verwezen naar deze adviezen.

Wat willen we bereiken

Vaststellen van uitgangspunten zorgt voor duidelijkheid over de kern van de Woerdense aanpak van de overgang naar duurzaam en aardgasvrij verwarmen. De uitgangspunten bieden houvast bij het verder uitwerken van de Warmtevisie Woerden. Ook geven ze duidelijkheid aan inwoners en ondernemers over de visie van de gemeente. Zo zetten we een grote stap richting de Warmtevisie Woerden. Deze moet alle betrokken concrete handvatten bieden voor de overgang naar duurzaam verwarmen. Daar werken we aan in overleg met betrokken inwoners en ondernemers.

Wat gaan we daarvoor doen

De concept Warmtevisie wordt opgesteld in overleg met een afvaardiging van de meedenkgroepen. In oktober zal de concept Warmtevisie Woerden worden voorgelegd aan de samenleving voor een laatste reactieronde. Eind 2021 ontvangt de raad een Warmtevisie Woerden die is ontwikkeld samen met inwoners en ondernemers, plus een nota met reacties en antwoorden.

Argumenten

1.1 Haalbaarheid en betaalbaarheid zijn belangrijk voor een succesvolle overgang naar duurzaam en aardgasvrij verwarmen.

In gemeente Woerden gaan we uit van initiatief van inwoners en ondernemers. Zij zullen niet overgaan tot het verduurzamen van hun woning of bedrijfspand, als dit leidt tot hogere lasten of andere problemen veroorzaakt.

1.2 Haalbaarheid en betaalbaarheid zijn door de raad benoemd als essentieel.

In de motie “Technische analyse inclusief kosten” en door het college, is gewezen op het belang van haalbaarheid en betaalbaarheid. Ook in het Klimaatakkoord is haalbaar en betaalbaar een uitgangspunt.

1.3 Dit uitgangspunt volgt uit het participatieproces.

In het participatieproces wordt het uitgangspunt ‘haalbaar en betaalbaar’ omarmd door alle deelnemers.

2.1 In veel panden is de overgang naar duurzaam verwarmen een ingewikkelde operatie.

Door de overgang op te delen in stappen, zijn inwoners en ondernemers beter in staat om in actie te komen. Maatregelen zijn dan bijvoorbeeld te betalen zonder dat er een lening nodig is. Ook besluiten veel inwoners liever in overzichtelijke stappen over het energiezuinig maken van hun woning, op momenten die logisch zijn, bijvoorbeeld als onderdeel van een verbouwing of door verduurzaming mee te nemen in de hypotheek van de nieuwe woning.

2.2 Beginnen met het zetten van stappen is winst voor het klimaat.

We reduceren zo op korte termijn de uitstoot van CO₂. Voor het klimaat is snel beperken van de CO₂-concentratie cruciaal. Dat kan bijvoorbeeld met isolatiestappen of door een extra zuinig of hybride CV installatie aan te schaffen.

2.3 Dit uitgangspunt volgt uit het participatieproces.

De deelnemers aan het participatieproces geven aan dat het van belang is om niet te wachten en te beginnen met isolatiestappen:

Isoleren is laaghangend fruit, dat is dan ook de eerste stap.

3.1 De overgang naar een duurzaam warmtesysteem vraagt om het aanpassen van privé-bezit.

De overgang naar aardgasvrij verwarmen is een grote opgave, waarbij de gemeente de regierol heeft gekregen. Maar vooral inwoners en ondernemers moeten de klus klaren. Van hen wordt gevraagd om grote veranderingen door te voeren in hun eigen woning of bedrijfspand. Besluiten kunnen daarom alleen in overleg met inwoners en ondernemers worden genomen.

3.2 Samenwerken en samen kennis ontwikkelen levert meer resultaat op.

Plannen voor buurt- of doelgroep-aanpakken in overleg opstellen, vergroot enthousiasme en vertrouwen. Ook weten we

samen meer dan wanneer alleen de professionals betrokken zijn.

3.3 De gemeente moet helder zijn over haar rol en de rol van inwoners en ondernemers.

Bij de overgang naar duurzaam verwarmen moet duidelijk zijn dat initiatief door organisaties en individuen wordt gestimuleerd en in principe wordt ondersteund. Omdat de gemeente in de overgang naar duurzaam verwarmen een nieuwe taak heeft gekregen, is het belangrijk om daar helder over te zijn. Deze helderheid bieden we door steeds duidelijk te zijn over de rol die de gemeente heeft. Daarbij zijn er vier opties:

1. gemeente heeft de regie, bijvoorbeeld ambities bepalen, informatie-campagnes uitvoeren
2. samenwerken, bijvoorbeeld met betrokken of bewonersinitiatieven projecten uitvoeren
3. ruimte geven, bijvoorbeeld (financieel) ondersteunen van milieugroepen of buurtinitiatieven
4. wettelijke taak uitvoeren, bijvoorbeeld handhaving energieregels bij bedrijven of vergunningverlening voor bodemenergie

3.4 Dit uitgangspunt wordt ondersteund vanuit het participatietraject.

Vanuit het participatieproces komen de volgende adviezen: *Richten op bestaande initiatieven en mensen die al willen. Ontwikkelen van warmtenetten duurt lang, communiceer hierover. Gebouw- en wijkkenmerken moeten leidend zijn in de uitwerking van de visie.*

4.1 Keuzevrijheid over het gebruik van de eigen woning is een groot goed

Woningeigenaren hebben, binnen de wettelijke kaders, het recht om zelf te beslissen hoe zij hun woning gebruiken, inrichten en verwarmen. Zolang inwoners en ondernemers geen overlast veroorzaken en voldoen aan de milieunormen, zal de gemeente hen niet verplichten om bepaalde maatregelen te nemen.

5.1 Een klimaatneutrale gemeente is alleen gezamenlijk te realiseren.

De overgang naar aardgasvrij verwarmen is een uitdaging waar bijna alle inwoners en ondernemers een rol in hebben te spelen. Alleen als inwoners en ondernemers aan de slag gaan door verduurzamingsstappen zetten of voorsorteren op het verduurzamen van de eigen woning of onderneming, komt een klimaatneutrale gemeente binnen bereik. Ook de rol van bedrijven die onze panden verduurzamen door middel van isolatie of installatietechniek is cruciaal. Woerden kent veel bedrijven die een rol spelen bij het haalbaar maken van de verduurzaming.

6.1 Het stimuleren van inwoners en de daarbij behorende communicatie, is een belangrijk voorwaarde voor het succesvol uitvoeren van de activiteiten vanuit de warmtevisie.

Een voorwaarde voor het gezamenlijk uitvoeren van stappen richting aardgasvrij verwarmen is dat inwoners en ondernemers weten waarom ze in actie moeten komen. Ook moet er zicht zijn op haalbare en betaalbare oplossingen. De gemeente zal daarom inzetten op het communiceren van nut en noodzaak en het bieden van perspectief.

6.2 Dit uitgangspunt wordt ondersteund vanuit het participatietraject.

Het belang van communicatie over de gezamenlijke uitdaging wordt door de deelnemers aan het participatietraject benadrukt:

Inwoners en ondernemers informeren over noodzaak van de warmtetransitie én doelen.

7.1 De overgang naar duurzaam verwarmen is voor velen een grote uitdaging.

Het aanschaffen van een onbekend apparaat of het organiseren van een verbouwing is niet eenvoudig. De gemeente wil daarom inwoners en ondernemers die hulp nodig hebben ondersteunen bij het aanpassen van hun pand.

7.2 Investeren in een duurzame woning is niet voor iedereen even betaalbaar.

Inwoners die, ondanks landelijke regelingen, niet in staat zijn de verduurzaming van hun woning te financieren, terwijl dat voor buurtgenoten wel geldt, moeten kunnen rekenen op ondersteuning vanuit de gemeente.

7.3 Dit uitgangspunt wordt ondersteund vanuit het participatietraject.

Ook in het participatieproces wordt het ondersteunen bij (financiële) belemmeringen benoemd. *Warmtetransitie moet voor iedereen zijn, ook met een kleine beurs.* Verder wordt benadrukt dat communicatie eerlijk moet zijn: *Maak kosten bespreekbaar.*

8.1 Innovatie biedt kansen om de omschakeling naar duurzaam haalbaar te maken.

Woerden kiest voor maatregelen die op dit moment haalbaar en betaalbaar zijn. Er is nog veel innovatie in installatietechniek, materialen en brandstoffen. We willen kansen grijpen om de omschakeling betaalbaar of minder

ingewikkeld maken.

8.2 Een flexibele aanpak is een verstandige investering in de toekomst.

Bij het nemen van maatregelen om de uitstoot van CO₂ te beperken is het vaak goed mogelijk ervoor te zorgen dat nieuwe technieken later nog ingepast kunnen worden. Bij het overgaan op een elektrisch verwarmingssysteem kan bijvoorbeeld het gasnet voorlopig in de grond blijven liggen. Dit spaart kosten als later overstappen op een duurzaam gas aantrekkelijk blijkt te zijn.

8.3 Dit uitgangspunt wordt ondersteund vanuit het participatietraject.

Over technische opties wordt ook in het participatietraject geconcludeerd dat er nog veel onzekerheid is over de toekomst, waar we rekening mee moeten houden. Dat kan door eerst te besparen en de ontwikkelingen op het gebied van installatietechniek even af te wachten. Hierover werden de volgende opmerkingen gemaakt: *Besparen gaat voor aardgasvrij. Maak een duidelijk onderscheid tussen welke technieken binnen 10 jaar waar mogelijk zijn en welke pas (of misschien) op lange termijn.*

Kanttekeningen, risico's en alternatieven

De beslispunten zijn algemene uitgangspunten. Er is in het participatieproces, vanuit gesprekken met belanghebbenden en vanuit onderzoeken, veel meer opgehaald. De Warmtevisie Woerden zal concreter zijn dan dit raadsvoorstel.

1.1 Haalbaarheid is afhankelijk van landelijke besluiten en marktontwikkelingen:

Betaalbaarheid is grotendeels afhankelijk van rijkssubsidies, financieringsmogelijkheden en de vormgeving van de energiebelastingen. De ontwikkeling van de marktprijs van gas- en elektriciteit speelt natuurlijk ook een rol. Wetgeving die bepalend is voor de haalbaarheid van warmteopties is nog niet klaar. Prijsontwikkeling in de bouw en de voorspelde prijsdalingen van bijvoorbeeld warmtepompen en electrolyzers zullen van grote invloed zijn. En als de omschakeling naar duurzaam verwarmen op gang komt, kan de beschikbaarheid van vaklieden een beperkende factor worden.

2.1 Stap voor stap is niet altijd meer haalbaar of beter betaalbaar

Het faseren van de overgang naar aardgasvrij verwarmen heeft voordelen. Stappen worden overzichtelijk. Faseren heeft echter ook nadelen. Er moet een aantal keer opnieuw worden besloten over technische opties, financieringsconstructies en het inschakelen van een aannemer of installateur. Ook kan niet worden geprofiteerd van een totaalpakket met kwaliteitsgarantie. Iedere gebouweigenaar moet daarom zorgvuldig nadenken over de voor hem of haar meest geschikte fasering.

3.1 Vertrouwen in (technische) oplossingen is cruciaal

Innovatie biedt kansen om haalbaarheid en betaalbaarheid te vergroten. Tegelijkertijd zien we dat een deel van de mensen kiest voor bekende, vertrouwde technologie. Dit wil niet zeggen dat bestaande technische oplossingen per definitie vertrouwd worden. Ook zeggenschap over uitvoering en kosten is van belang. Zo wordt in het participatietraject over warmtenetten het volgende gesignaleerd: *Er is weerstand tegen warmtenetten. Vertrouwen in de maatregel is nodig als deze kansrijk is in een buurt. Daarvoor is voldoende informatie over voordelen, nadelen en kosten nodig. Dit geldt ook voor andere technologische oplossingen: imago is key.* Het is daarom belangrijk om vanaf het begin open in gesprek te gaan over de voor- en nadelen van de (technische) opties.

4.1 De gemeente geeft uitvoering aan een wettelijke taak

De mogelijkheden van de gemeente worden bepaald in de Warmtewet 2 en de Gaswet. In de Warmtewet 2, die momenteel voorligt ter consultatie, staat bijvoorbeeld een bepaling over woningeigenaren die niet willen meedoen met een warmtenet in hun wijk. De alternatieve warmtevoorziening van een eigenaar die niet wil meedoen, moet wat betreft energiezuinigheid en bescherming van het milieu gelijkwaardig zijn aan het warmtenet. Dat realiseren en aantonen is voor veel woningeigenaren nog geen eenvoudige klus. Is de gemeente niet overtuigd van de gelijkwaardigheid dan kan ze geen toestemming verlenen voor de alternatieve warmtevoorziening. Naar verwachting krijgt de gemeente in de Gaswet de taak om te besluiten in welke gebieden het leveren van gas wordt gestaakt. Hoe de gemeente daar mee om wil gaan kan worden bepaald wanneer hierover meer duidelijk is.

4.2 Ruimte om zelf te kiezen betekent niet dat alles bij het oude blijft.

Het verduurzamen van de warmtevoorziening vergt lastige en ingrijpende keuzes, waarbij het gemeentebestuur uiteindelijk ook besluiten zal nemen die invloed hebben achter de voordeur. De verduurzaming zal daarom altijd plaats moeten vinden binnen de kaders haalbaar en betaalbaar. Maar bij ingrepen in de eigen woning, spelen niet alleen

technische en financiële overwegingen een rol. Ook praktische en emotionele aspecten zijn belangrijk. Dat vergt tijd en aandacht.

5.1 De participatiebehoefte van inwoners en ondernemers is divers:

Er bestaan grote verschillen in de houding ten opzichte van de overheid en de verduurzamingsopgave. Een deel van de inwoners wil eerst opties overwegen, kennis opbouwen en meedenken over (wijk)oplossingen in een uitgebreid participatieproces. Een ander deel wil juist snel weten wat er moet gebeuren, zodat ze aan de slag kunnen of een planning kunnen maken voor het verduurzamen van de eigen woning. Met een zorgvuldige communicatie kan op veel plekken snel enige duidelijkheid worden geboden. In wijken waar een wijkoplossing een optie lijkt, zal definitieve duidelijkheid volgen uit een participatieproces met inwoners en ondernemers in de wijk.

5.2 Er is een grote informatiebehoefte onder inwoners en ondernemers

Inwoners en ondernemers zijn onzeker over de toekomst en willen voorkomen dat ze stappen nemen die zonde van het geld zijn, of niet aan sluiten bij de ontwikkelingen in de buurt of wijk. In het participatieproces wordt het belang van goed informeren ook genoemd: *De informatiebehoefte van inwoners en ondernemers voeden. Bied handvatten waardoor inwoners en ondernemers zelf aan de slag kunnen. Maak de inhoud van de warmtevisie behapbaar en toegankelijk wat betreft vorm en taalgebruik*

Voor de gemeente ligt hier een grote taak. Woningeigenaren moeten gericht worden geïnformeerd over kansen om te verduurzamen. Belangrijker nog is de rol van buurtgenoten, energie-ambassadeurs en energie-initiatieven. Zij kunnen uitleggen wat in de praktijk handig is. Voor alle betrokkenen is dit een forse klus, waarvoor extra capaciteit nodig is.

6.1 Mogelijkheden om te ondersteunen zijn nog beperkt

Het verduurzamen van alle woningen in de gemeente is een grote opgave. Niet iedereen die ondersteuning nodig heeft, kan meteen geholpen worden door de overheid. En ook niet iedereen heeft burens die kunnen helpen bij het verduurzamen van de woning. In de samenleving en binnen de gemeentelijke organisatie moet daarom meer capaciteit worden opgebouwd, zodat uiteindelijk iedereen kan worden ondersteund en er meer vertrouwen komt in een soepele overgang naar duurzaam verwarmen

Financiële gevolgen van het voorgestelde besluit

Het vaststellen van de uitgangspunten voor de Warmtevisie heeft geen financiële consequenties. Uitvoering van de activiteiten die voortvloeien uit de Warmtevisie Woerden zal plaats moeten vinden binnen het budget dat door de rijksoverheid beschikbaar wordt gesteld vanaf 2022. Op dit moment is de omvang daarvan nog niet bekend.

Communicatie

Na het nemen van dit besluit, wordt het openbaar gemaakt en teruggekoppeld aan de deelnemers aan het participatieproces en via de gemeentepagina in de Woerdense Courant en de website van de gemeente aan de hele samenleving. Ook zullen de e-mail nieuwsbrief, social media en directe contacten met organisaties van inwoners en ondernemers worden gebruikt om de uitgangspunten en het vervolgproces onder de aandacht te brengen.

Vervolgproces

Na het nemen van dit besluit worden de uitgangspunten en beoordelingscriteria geïntegreerd in de concept warmtevisie. In oktober zal de concept Warmtevisie Woerden worden voorgelegd aan de samenleving voor een laatste reactieronde. Op deze wijze kunnen inwoners en ondernemers meepraten en deskundigheid inbrengen. Eind 2021 ontvangt de raad het voorstel voor de Warmtevisie Woerden, plus een nota met reacties en antwoorden.

Voor dit proces gaan we uit van onderstaande planning.

Het Proces met bijbehorende stappen/ werkzaamheden	Maand
---	--------------

Opstellen concept warmtevisie met afvaardiging vanuit participatieproces	augustus/september
--	--------------------

Vaststellen concept warmtevisie door college	oktober 2021
--	--------------

Reactieronde voor inwoners en ondernemers	oktober 2021
---	--------------

Vaststellen raadsvoorstel door college
Politieke avond Warmtevisie Woerden
Besluitvorming in de gemeenteraad
Vervolg participatieprocessen op wijkniveau, ondersteunen en ontwikkelen van
initiatieven, opstellen en uitvoeren regelingen en aanpakken.

november 2021
december 2021
januari 2022
Vanaf februari 2022

Bevoegdheid raad

artikel 147, tweede lid, van de Gemeentewet, gelezen in samenhang met artikel 108, eerste lid, van de Gemeentewet

Bijlagen

1. Opbrengst participatie Algemene adviezen voor Warmtevisie Woerden (Geregistreerd onder D/21/023958)
2. Opbrengsten meedenkgroepen ronde 2 (Geregistreerd onder D/21/023959)
3. Tijdslijn beleidsprocessen energietransitie (Geregistreerd onder D/21/024809)
4. Startnotitie gemeentelijke warmtevisie en afwegingskader grootschalige energieopwekking (Geregistreerd onder 19r.00158)
5. Raadsbesluit (Geregistreerd onder D/21/025003)

RAADSBESLUIT

D/21/025003

Z/21/006283

Onderwerp: Uitgangspunten Warmtevisie Woerden

De raad van de gemeente Woerden;

gelezen het voorstel d.d. 29 juni 2021

van: - burgemeester en wethouders

Gelet op het bepaalde in artikel 147, tweede lid, van de Gemeentewet, gelezen in samenhang met artikel 108, eerste lid, van de Gemeentewet.

b e s l u i t:

De volgende uitgangspunten vast te stellen voor de Warmtevisie Woerden.

1. In de gemeente Woerden voeren we het klimaatakkoord uit door het ontwikkelen en uitvoeren van haalbare en betaalbare stappen richting aardgasvrij verwarmen.
2. De overgang naar duurzaam en aardgasvrij verwarmen doen we stap voor stap.
3. De overgang naar duurzaam en aardgasvrij verwarmen is een gezamenlijke opgave. We gaan samen met inwoners, ondernemers en initiatieven aan de slag te om het verduurzamen van woningen en gebouwen in gang te zetten.
4. Inwoners en ondernemers krijgen de ruimte om zelf te kiezen voor een haalbare en betaalbare verwarmingstechniek.
5. Iedereen doet wat. Daarom werken we er aan dat iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt en is geïnformeerd over de eigen rol en de mogelijkheden om in eigen woning aan de slag te gaan.
6. Communicatie is een voorwaarde voor de activiteiten om de CO₂-uitstoot te beperken.
7. Iedereen kan meedoen. Inwoners en ondernemers worden ondersteund met haalbare en betaalbare oplossingen en waar nodig met praktische hulp.
8. De gemeente blijft ruimte geven aan innovatie en alternatieve oplossingen voor het beperken van de CO₂-uitstoot.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Woerden in zijn openbare vergadering, gehouden op

De griffier,

De voorzitter,

drs. M.J.W. Tobeas

V.J.H. Molkenboer

Algemene adviezen voor Warmtevisie Woerden

Participatietraject Warmtevisie Woerden

Bureau Stroom – mei 2021

Achtergrondinformatie meedenkgroepen

Veel inwoners en ondernemers hebben ideeën over de warmtetransitie in gemeente Woerden. Reacties kwamen binnen via de online enquête, de pollvragen, tijdens de vragenuurtjes en via het online reactieplatform WarmWoerden. Ook meldden 25 inwoners en ondernemers zich aan om in groepen verder te praten over de warmtetransitie. De meedenkgroepen kwamen twee keer samen en besteden veel aandacht aan alle ideeën van alle inwoners en ondernemers

In dit document

De opbrengsten van de tweede ronde meedenkgroepen zijn vertaald naar algemene adviezen voor Warmtevisie Woerden en onderverdeeld in verschillende thema's. De adviezen worden door gemeente Woerden gebruikt om uitgangspunten te schrijven voor de warmtetransitie in de gemeente Woerden.

Thema	Aanbevelingen
<p>Communicatie, informatie en participatie</p> <p><i>Het is belangrijk dat iedereen doet wat hij kan in de warmtetransitie. Het is ook belangrijk dat iedereen mee kan doen. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat iedereen mee kan doen? En dat iedereen mee wil doen? Wie doet wat? Hoe organiseren we de warmtetransitie in Woerden?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Inwoners en ondernemers informeren over noodzaak én doelen. Voor welk probleem staan we met z'n allen? En wat is ons doel? Het doel formuleren is noodzakelijk om de middelen (tijd, geld) te verantwoorden en actie te stimuleren. Leg in de communicatie nadruk op het algemeen belang (klimaatverandering, schone lucht) en informeer mensen over wat de warmtetransitie voor mensen persoonlijk betekent (investeringen, wooncomfort, lagere energierekening). • De informatiebehoefte van inwoners en ondernemers voeden. Welke stappen willen we als gemeente de komende 10 jaar en op de lange termijn zetten? Het is belangrijk dat iedereen weet welke richting het op gaat en wat inwoners en ondernemers wanneer kunnen verwachten. Welke afweging mogen woningbezitters en ondernemers zelf maken? En wat worden harde eisen? Stel als gemeente een communicatieplan op per oplossingsrichting. De oplossing bepaalt hoeveel en welke communicatie wanneer nodig is. Bijvoorbeeld: als een warmtenet kansrijk in een wijk dan is andere communicatie nodig dan bij individuele oplossingen. • Bied handvatten waarmee inwoners en ondernemers iets kunnen. Welke technische mogelijkheden zijn nu beschikbaar per wijk en per woning? Wat zijn de voor- en nadelen hiervan en de kosten? Zijn deze mogelijkheden in lijn met de landelijke klimaatdoelen? Zet hierbij succesverhalen in van inwoners en ondernemers. Of start een energieloket waar mensen advies kunnen krijgen (denk ook aan voorbeeldwoningen). Je kunt door naar bouwjaar en -karakteristieken te kijken de warmtetransitie voor mensen concreet maken (waar kan iemand meteen mee aan de slag).
<p>Fasering en prioritering</p> <p><i>Wat is logisch om eerst te doen? En waarom? Is dat waar de meeste energie te besparen is? Of waar de kosten voor verandering het laagst zijn? Wat kan de</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Richten op bestaande initiatieven en mensen die al willen. Waar al energie zit in de wijk, daar moet je beginnen. Wanneer er geen energie is, moet eerst gecommuniceerd worden: what's in it for me? In de warmtevisie moet ook beschreven worden hoe mensen samen aan de slag kunnen gaan. Via welke weg kunnen inwoners en ondernemers zelf met voorstellen komen? • Isoleren is laaghangend fruit, dat is dan ook de eerste stap. Informeer mensen als ze gaan vervangen of verbouwen wat

<p><i>gemeente doen?</i></p>	<p>duurzame mogelijkheden zijn. Dat is het moment om over duurzaamheid te beginnen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van warmtenetten duurt lang, communiceer hierover. De ontwikkeling en bouw van een warmtenet duurt vijf tot tien jaar. Daar waar een warmtenet kansrijk is of zelfs de enige oplossing moet dat helder met inwoners gecommuniceerd worden, inclusief verwachtingen over wanneer verdere verkenning plaatsvindt en wat het tijdspad is. Informeer bewoners over wat ze kunnen doen en wat ze mogen verwachten.
<p>Kosten en betaalbaarheid</p> <p><i>Hoe wordt de warmtetransitie betaald? Hoe kunnen we er voor zorgen dat iedereen mee kan doen? Wat is de rol van de landelijke en gemeentelijke overheid?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Warmtetransitie moet voor iedereen zijn, ook met een kleine beurs. Veel mensen zijn al begonnen met het verduurzamen van hun huizen en hebben hier dan ook de middelen voor. Maar hoe zorgen we ervoor dat ook mensen met een kleine beurs mee kunnen doen? Ook praktisch kan niet iedereen de organisatie van het verbouwen van de woning overzien. Daar de pijlen op richten. • Subsidie is van invloed op de keuze van de bewoner. Neem subsidieregelingen van Europa naar gemeenten toe mee. En maak een plan wat stap voor stap nodig is om huizen en gebouwen stap voor stap duurzamer te maken, zodat subsidies daarop aansluiten. Kleine stapjes zijn vaak beter uitvoerbaar dan grote veranderingen. • Maak kosten bespreekbaar. Investerings in verduurzaming levert niet alleen maar geld op. Wat zijn nou echt de kosten van verschillende maatregelen? En wat kunnen inwoners en ondernemers zelf oppakken en wat kunnen ze met steun van de overheid doen? Geef mensen informatie en handvatten.
<p>Ondernemers en de warmtetransitie</p> <p><i>Wat kunnen lokale ondernemers betekenen in de warmtetransitie?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ondernemers kunnen een faciliterende rol innemen. Ze hebben veel kennis en staan voor hun producten. Lokale ondernemers hebben een betrouwbaarheidsfactor en aan betrouwbaarheid hebben mensen behoefte. Welke technische mogelijkheid past bij hun huis of gebouw en welke niet? • Informeert als gemeente de consument. Het is niet de bedoeling dat de overheid ondernemers aan gaat aanwijzen, maar consumenten (en bedrijven) de weg wijzen met de juiste informatie kan wel. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld de TechnoHub. • Maak een onderscheid tussen wat bedrijven te wachten staat en wat van particulieren worden verwacht. Bedrijven kunnen op een andere manier worden benaderd dan particulieren. Ga het gesprek met bedrijven aan en kom samen tot een goed plan. Belangrijk daarbij is dat bedrijven en particulieren wel dezelfde subsidies moeten kunnen krijgen. Het krijgen van een subsidie moet niet afhangen van een particulier of bedrijf zijn.
<p>Technie keuze</p> <p><i>Hoe kunnen we op andere manieren onze woningen en gebouwen gaan verwarmen? Hoe kunnen</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Besparen gaat voor aardgasvrij. Isoleren is altijd goed. Welke eisen worden gesteld aan de isolatiegraad van woningen en gebouwen? Communiceer hierover. Maar denk ook verder dan isoleren: thermostaat lager zetten, ledlampen gebruiken, was ophangen i.p.v. in de wasdroger etc. • Maak een duidelijk onderscheid tussen welke technieken binnen

<p><i>we besparen op aardgas? Wat kunnen inwoners of ondernemers doen? Wat kunnen we samen doen? En wat kan de gemeente doen?</i></p>	<p>10 jaar waar mogelijk zijn en welke pas (of misschien) op lange termijn. Welke opties hebben mensen de komende tien jaar? En wat gebeurt daarna/loont het om te wachten? Sluit alternatieven die nu of op korte termijn nog niet haalbaar zijn niet uit. Biogas of waterstof kunnen op de lange termijn wel mogelijk zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is weerstand tegen warmtenetten. Vertrouwen in de maatregel is nodig als deze kansrijk is in een buurt. Daarvoor is voldoende informatie over voordelen, nadelen en kosten nodig. Dit geldt ook voor andere technologische oplossingen: imago is key.
<p>Inhoud van de warmtevisie</p> <p><i>Wat moet in de Warmtevisie Woerden staan? Welke onderwerpen moeten aan bod komen?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Houd bij de uitwerking van de visie rekening met de gebouw- en wijkkarakteristieken. Schrijf op basis van de karakteristieken een plan: wat kan iemand verwachten die een woning heeft uit de jaren 80? Op basis van de oplossingen per gebouw- en wijkkarakteristiek kan er ook een doelgericht communicatieplan worden opgesteld. Neem dit mee in de participatieparagraaf. • Een goede visie zegt in welke richting aardgasvrije oplossing wordt gezocht en ook wat het zeker niet gaat worden. Bied perspectief over wat we van de gemeente mogen verwachten op korte termijn (2022-2030) en lange termijn (2030-2050). Wat moet en wat kan? Bewoners moeten invloed hebben op de eindoplossing. Dit moet je in de visie duidelijk maken, dat creëert draagvlak. De warmtevisie is een richtinggevend startpunt waarin keuzes worden gemaakt, maar niet een uitgewerkt stappenplan. • Maak de inhoud van de warmtevisie behapbaar en toegankelijk wat betreft vorm en taalgebruik. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld een infographic waarin je de kern uiteenzet (zonder politiek). Op die manier bereik je burgers met de warmtevisie.

Opbrengsten meedenkgroepen ronde 2

Participatietraject Warmtevisie Woerden

Bureau Stroom - mei 2021

Achtergrondinformatie meedenkgroepen

Tot en met 28 maart 2021 konden inwoners uit gemeente Woerden zich aanmelden om in een groep te praten over de warmtetransitie. Er zijn meerdere meedenkgroepen gevormd die over een specifiek onderwerp praten. Ook is er een aparte groep voor ondernemers. De verschillende onderwerpen zijn:

- Andere keuzes voor aardgas;
- Betaalbaarheid en kosten;
- Hoe pakken we de warmtetransitie in gemeente Woerden aan;
- De warmtetransitie en bedrijven.

De meedenkgroepen kwamen twee keer samen: één keer in april, waarin ze de reacties bespraken die binnen waren gekomen op het platform InBeeld. En één keer in mei, waarin ze onder andere [alle opbrengsten via InBeeld](#) bespraken en de [resultaten van de pollvragen](#). De pollvragen waren onderdeel van een opinieonderzoek over de energietransitie. In totaal hebben 708 Woerdenaren deelgenomen aan dit onderzoek.

In dit document

Hieronder vindt u de opbrengsten van de tweede ronde van de meedenkgroepen. Eerst worden de wensen en aanbevelingen op basis van de meedenkgroepen benoemd. Daarna worden de reacties van de meedenkgroepen gegeven op onder andere:

- De opbrengsten op InBeeld;
- De pollresultaten;
- De onderwerpen van ronde 1.

Meedenkgroep 1

Onderwerp: andere keuzes voor aardgas (groep 1)

Datum: 11 mei 2021

Wensen

- **Gebouw- en wijk** karakteristieken moeten uitgangspunt zijn in de uitwerking van de visie.
- Mensen moeten **geholpen** en **meegenomen** worden.
 - o Suggestie: Maak een keten van **succesverhalen** en netwerk van **ambassadeurs** waar mensen naar kunnen kijken en voorbeeld aan kunnen nemen.
 - o Een **persoonlijk advies** is waardevol.
 - Organiseer een inloophuis / loket waar mensen vragen kunnen stellen als: Hoe zit het met mijn huis?
 - Ook in de kernen.
- Warmtetransitie moet voor **iedereen** zijn, ook mensen met een **kleine beurs**.
- **Warmtenetten** sluiten we niet bij voorbaat uit, maar moeten we heel **doelbewust** en **weloverwogen** toepassen. Daarbij overwegende:
 - o **Vertrouwen** van mensen winnen (vertrouwen krijg je met beloftes en verplichtingen en garanties).
 - o **Vertrouwen:** hoe krijg je die en hoe vul je het proces met mensen in?
 - o **Duidelijke communicatie** en zicht op voordelen én nadelen, kosten.
 - o Beheersing van de **prijstelling**.
- Een **communicatieplan** moet in de warmtevisie opgenomen worden, als onderdeel van de participatieparagraaf
- Een duidelijk **doel** is noodzakelijk om de middelen (tijd, geld, mensen) effectief in te kunnen zetten.

Aanbevelingen

- Warmtetransitie aanvliegen als een **reis**, niet vanuit een **doel**. Waarom doen we dit? Onderscheid wat **laaghangend fruit** is, wat het kost en oplevert.
- Begin met inhoud vanuit de **kenmerken** van een wijk en de gebouwen en haal daarmee de kou uit de lucht. En dan begint een warme relatie en de reis met de bewoners.
- Richt je op een groep die al '**groen**' is, **geld** hebben en **verantwoordelijkheid** voelen. Richt je op hen met analyse, getallen, input, garanties, maak het behapbaar voor hen en krijg hen met je mee.

Reacties op de opbrengsten op InBeeld

Klik [hier](#) voor alle opbrengsten op InBeeld.

- De meedenkgroep vond het volgende herkenbaar: de nadruk ligt op **isoleren** en **waterstof**.
- De meedenkgroep vond het volgende opvallend:
 - o '**Wacht op alternatieven**', '**neem de tijd**', terwijl er juist iets moet gebeuren.
 - o Het hoge percentage dat **waterstof** genoemd wordt is verbazingwekkend, het hoge percentage dat **isoleren** genoemd wordt is logisch.
 - o De WordCloud laat zien dat de meeste reacties komen van groen georiënteerde inwoners.
- De meedenkgroep mistte het volgende in de opbrengsten:
 - o '**Ga eerst met elkaar praten**'.
 - o De mensen die niet groen georiënteerd zijn hebben duidelijk geen woorden achtergelaten. Is daarmee de **doorsnee inwoner** wel **bereikt**?
 - o In meedenkgroep werd ook gesproken over de **regierol** van de gemeente. Dit mist in de opbrengsten op InBeeld.
- De meedenkgroep benoemde ook een zorg: de **rol** van de **gemeente** en de **manier** waarop **bewoners** meegenomen worden komt nog niet duidelijk terug in de verslaglegging van de meedenkgroepen. "Mensen een antwoord bieden op de vraag voor welk probleem je met elkaar een oplossing aan het vinden bent." Dit zou meer aan de orde moeten zijn dan de technologische oplossingen.

Bespreking van de pollresultaten

Klik [hier](#) voor de resultaten van de pollvragen.

Hieronder volgt eerst de pollvraag, daarna de reactie van de meedenkgroep.

- **Vraag 1:** om aan de slag te gaan met energiebesparende maatregelen in mijn woning, heb ik informatie nodig over de plannen over aardgasvrij in mijn buurt.
 - o Het gaat niet over **aardgasvrij**, maar energie besparen, kosten besparen, comfort verhogen, etc. Het kan alles zijn! Maar niet aardgasvrij.
 - o Er is een helicopterview nodig, we maken een reis door en moeten mensen duidelijk maken wat de voordelen van besparen is etc.
- **Vraag 2:** om aan de slag te gaan met energiebesparende maatregelen in mijn woning (zoals isoleren), heb ik informatie nodig over de beste opties voor mijn (type) woning.
 - o Herkenbaar.
 - o Maak het **persoonlijk**.
- **Vraag 3:** ik vind dat mensen met een kleine beurs extra gesteund moeten worden door de overheid bij de verduurzaming van hun woning.
 - o Eens.
 - o Ja, maar mensen die **nét** over de grens heen zitten zijn altijd de dupe.
 - o Financiële steun voor mensen met kleine beurs is goed, maar het moet anderen niet demotiveren omdat ze geen steun krijgen (dus: wie krijgt wat?).
- **Vraag 4:** als ik mijn woning kan aansluiten op een warmtenet, dan overweeg ik dat.

- De **negatieve** connotatie van warmtenetten wordt herkend.
- **Vraag 5:** ik verduurzaam liever zelfstandig mijn woning dan dat ik mee doe met een initiatief in de buurt om mijn woning te verduurzamen.
 - Opvallend! Dat mensen überhaupt mee willen doen met buurtinitiatieven! Dat komt misschien ook door het type mensen die de enquête heeft ingevuld.
 - Buurtinitiatieven moet je nooit afschieten, altijd **stimuleren**.
- **Vraag 6:** als ik mijn woning zou laten isoleren, dan laat ik dat liever doen door een lokale ondernemer uit gemeente Woerden dan door de goedkoopste ondernemer uit Nederland.
 - Fijn dat veel mensen het hiermee eens zijn.
 - De prijs/kwaliteit verhouding blijft belangrijk.
- **Vraag 7:** isoleren en energie besparen zijn belangrijker dan helemaal van het aardgas af.
 - Herkenbaar.
 - Het is een goede **korte termijn actie**, een deel van de reis richting aardgasloos.
 - Ook: **zonnepanelen** hebben een educatief karakter waardoor men bewuster wordt.
- **Kanttekening rol gemeente:**
 - Deze moet onafhankelijk blijven, geen 'vereniging eigen huis met preferente installateurs' zijn.

Bespreking onderwerpen verslag ronde 1

Klik [hier](#) voor het verslag van ronde 1.

- Moet de warmtevisie **algemeen** gehouden worden of mag het **concreter** (welke buurten, welke technieken).
 - Een **communicatieplan** integreren met de visie is van wezenlijk belang.
- Over verdeling van middelen: waar legt de gemeente **prioriteit** waarmee geld en tijd ingezet worden?
 - Weten wat je doel is, is cruciaal om te weten waar de inzet van middelen het meest effectief is. Het doel moet duidelijk in de visie staan.
- Kanttekening:
 - We zitten in de **oplosmodus** (wat doen, wie, doen, wanneer doen, waar doen) maar niet: **hoe** doen we het?

Reacties op de inhoudsopgave van de warmtevisie

- Een **communicatieplan** staat niet in de inhoudsopgave, maar zou er wel goed in geïntegreerd kunnen worden.

Meedenkgroep 2

Onderwerp: andere keuzes voor aardgas (groep 2)

Datum: 12 mei 2021

Wensen

- **Duidelijkheid.** De gemeente moet goed **communiceren** over oplossingsrichtingen voor wijken. Inwoners moeten goed **geïnformeerd** zijn over de technische mogelijkheden en welke eisen dat stelt aan de isolatiegraad van woningen.
- In wijken waar een **warmtenet** technisch kansrijk wordt geacht, moet de gemeente ook hier tijdig over communiceren en informeren. Dit is veel belangrijker dan voor wijken waar individuele technieken kansrijk geacht worden.
- Een **communicatieplan** voor wijken waar een warmtenet kansrijk is, moet in de visie worden geïntegreerd. Temeer omdat communicatie al vanaf het begin hierover nodig is om de participatiegraad hoog te houden.
- **Warmtenetten** moeten zeker deel zijn van de oplossing, maar er moet een goed **afwegingskader** aan ten grondslag liggen (waaronder betaalbaarheid).

Aanbevelingen

- **Tastbare voorbeelden** maken mensen nieuwsgierig, maakt ook discussie mogelijk over waarom iemand een lagere energierekening heeft.
- Een **community of practice** met fysieke voorbeelden zou de gemeente kunnen faciliteren.
- Energietransitie is dé kans om **economische ongelijkheid** recht te trekken, pak dit met beide handen beet!

Reacties op de opbrengsten op InBeeld

Klik [hier](#) voor alle opbrengsten op InBeeld.

- De meedenkgroep vond het volgende herkenbaar: **betaalbaarheid** van de transitie is belangrijk, **isoleren** is een belangrijke stap, de **tijd** nemen is nodig voor om weloverwogen te handelen.
- **Isoleren** (eerste stappen) kan altijd, begin daarbij. Pas daarna volgt de keuze voor techniek, bron en soort opslag.
- Wat mensen noemen wordt ingegeven door wat er leeft. Weten mensen voldoende om de totale opgave te overzien? Boodschap: laat je niet leiden door sentiment van vandaag.
- Overige opmerkingen van de meedenkgroep:
 - o **Duidelijke stappen** o.b.v. goede informatie, tijd nemen.
 - o Als **isoleren** nodig is om doelen te halen, dan is hierop sturen best wel begrijpelijk te maken voor mensen. Isoleren is immers een logische stap.
 - o Er is nog **te weinig inzicht** om **techniek** af te kunnen wegen.
 - o Techniek komt om de hoek kijken als er zich een **vervangmoment** aan komt. En dan is het fijn om te weten waar de gemeente in de toekomst qua aardgasloze oplossing voorziet en is goede informatie over mogelijkheden nodig.
 - o **Betalbaarheid** van de oplossing is belangrijk. Mensen met geld kunnen nu al handelen, anderen (nog) niet.
 - o Een **wijkgerichte oplossing** is effectiever dan allerlei individuele, maar vraagt tijdige actie van gemeente met communicatie en informatie.

Onderwerpen die zo belangrijk zijn om nader uit diepen

- Warmtenetten.
- Schaalgrootte van aardgasloze technieken.

Bespreking van de pollresultaten

Klik [hier](#) voor de resultaten van de pollvragen.

Hieronder volgt eerst de pollvraag, daarna de reactie van de meedenkgroep.

- Mensen zijn in staat **voorbij zichzelf** te denken.
- De respons is ook een **representatie** van wat er in de media naar voren komt en wat in de samenleving (al dan niet lokaal) speelt.
- **Vraag 1:** om aan de slag te gaan met energiebesparende maatregelen in mijn woning, heb ik informatie nodig over de plannen over aardgasvrij in mijn buurt.
 - o Pittig dat mensen wachten met energie besparen tot informatie van gemeente er is.
 - o Logisch dat mensen wachten, informeren en weten wat je kan is belangrijk.
- **Vraag 2:** om aan de slag te gaan met energiebesparende maatregelen in mijn woning (zoals isoleren), heb ik informatie nodig over de beste opties voor mijn (type) woning.
 - o Wanneer de beste optie duidelijk is, weet je beter waar je aan toe bent.
 - o Er zouden veel **voorbeelden** beschikbaar moeten zijn.
 - o Straat- en buurtoplossingen zijn belangrijk, **coöperatief** denken.
 - o In het kader van **communicatie**: met **doelgroepacties** kunnen we inspelen op karaktertrekken van deze groep.

- Maak energiebesparing visueel met een **publieke thermometer** o.i.d.
- **Vraag 3:** ik vind dat mensen met een kleine beurs extra gesteund moeten worden door de overheid bij de verduurzaming van hun woning.
 - Er is een verschil in middelen beschikbaar stellen voor mensen met kleine beurs of juist stimuleren van 'meters maken'.
 - Een **coöperatie** kan helpen met een soort 'woningabonnement'.
 - De energietransitie is de kans om **economische ongelijkheid** te verkleinen, dus stimuleer mensen die minder goed mee kunnen komen.
 - Mensen in woningen waar veel winst te halen is als eerste informeren en middelen voor in te zetten.
- **Vraag 4:** als ik mijn woning kan aansluiten op een warmtenet, dan overweeg ik dat.
 - In de uitkomst zie je de **reputatie** van warmtenetten terug, dit is niet voor alle situaties representatief.
 - Je ziet dat informatie en communicatie zeer belangrijk zijn.
- **Vraag 5:** ik verduurzaam liever zelfstandig mijn woning dan dat ik mee doe met een initiatief in de buurt om mijn woning te verduurzamen.
 - Je ziet hier een tegengestelde uitslag t.o.v. warmtenetten, opvallend! Geef het dus een gezicht.
- **Vraag 6:** als ik mijn woning zou laten isoleren, dan laat ik dat liever doen door een lokale ondernemer uit gemeente Woerden dan door de goedkoopste ondernemer uit Nederland.
 - Mooi dat er lokaal wordt gedacht.
- **Vraag 7:** isoleren en energie besparen zijn belangrijker dan helemaal van het aardgas af.
 - Eens, de volgorde is: **eerst isoleren, dan techniek**.
 - Mooi dat driekwart het hiermee eens is.

Reacties op de inhoudsopgave van de warmtevisie

- Hoofdstuk 8: waarom tijdvak 2022-2030? Moet dat niet 2050 zijn? Voorstel: 2022-2030-2050 om het verschil op korte en lange termijn duidelijk te maken.
- Onderliggende kosten: het is belangrijk om bewust te zijn dat kosten over tijd veranderen en dat hier niet teveel waarde aan gehecht moet worden omdat er altijd discussie is over de methodiek en absolute kosten.

Meedenkgroep 3

Onderwerp: betaalbaarheid en kosten

Datum: 17 mei 2021

Wensen

- **Kennis** in de samenleving schiet tekort, dat is nodig om dingen gedaan te krijgen.
- **Isoleren** moet duidelijk benadrukt worden. Dit is veel genoemd. Hier is blijkbaar draagvlak voor en dit biedt dus een aanknopingspunt. Hetzelfde geldt voor **waterstof**.
- De gemeente moet zeer duidelijk **communiceren** over aardgasvrije oplossingen in de buurt om inwoners te activeren.
- Een goede **visie** zegt in welke **richting** aardgasvrije oplossing wordt gezocht en ook wat het zeker niet gaat worden.
- Een **goede** visie biedt **perspectief** over wat ze van de gemeente mogen verwachten. Bewoners moeten invloed hebben op de **eindoplossing**. Dit moet je in de visie duidelijk maken, het creëert draagvlak.
- Daar waar al **energie** zit in de wijk, moet je die benutten. Dit sluit aan bij vraag 5 van de enquête: er is meer animo voor **buurtinitiatieven** dan het zelf doen.
- Wat de visie ook zegt, er moet **invloed** mogelijk zijn op waar het naartoe gaat.

Aanbevelingen

- De warmtevisie moet **perspectief** bieden, er moet drive achter zitten en het moet duidelijk zijn.
 - In de visie moet een **doorkijk** bevatten naar 2050. Ook bijvoorbeeld t.a.v. waterstof. Duidelijk moet worden wat we mogen verwachten.
 - Mensen **perspectief** bieden kan met een **adviseur/coach** met kennis van zaken die aanspreekpunt is voor een woonblok. Deze acties zijn met name kansrijk voor mensen in een koopwoning die net het hoofd boven water kunnen houden.
 - Voor de **communicatiestrategie** na de visie: informeer over wat mensen mogen verwachten, en wanneer.
-

Reacties op de opbrengsten op InBeeld

Klik [hier](#) voor alle opbrengsten op InBeeld.

- De meedenkgroep vond het volgende opvallend:
 - o Veel wat niet kan wordt wel als kans benoemd terwijl het niet realistische/haalbare is. Dus er lijkt een **kennisgebrek** te zijn in de samenleving.
 - o De inbreng is best **negatief**. Waar komt dat vandaan? Dit moet misschien eerst uitgezocht worden voordat je er ook wat mee kan doen.
- De meedenkgroep is van mening dat de inbreng een visie op het **hele vraagstuk** mist.

Bespreking van de pollresultaten

Klik [hier](#) voor de resultaten van de pollvragen.

Hieronder volgt eerst de pollvraag, daarna de reactie van de meedenkgroep.

- **Vraag 1:** om aan de slag te gaan met energiebesparende maatregelen in mijn woning, heb ik informatie nodig over de plannen over aardgasvrij in mijn buurt.
 - o Duidelijkheid is nodig.
- **Vraag 2:** om aan de slag te gaan met energiebesparende maatregelen in mijn woning (zoals isoleren), heb ik informatie nodig over de beste opties voor mijn (type) woning.
 - o Het lijkt erop dat er per woning/woonblok een adviseur nodig is die dichtbij staat.
- **Vraag 3:** ik vind dat mensen met een kleine beurs extra gesteund moeten worden door de overheid bij de verduurzaming van hun woning.
 - o Hierover is instemming, waarbij onderscheid gemaakt wordt in sociale huur en mensen die net het hoofd in een koopwoning boven water kunnen houden.
- **Vraag 4:** als ik mijn woning kan aansluiten op een warmtenet, dan overweeg ik dat.
 - o Er zit geen drukmiddel in deze vraag.
- **Vraag 5:** ik verduurzaam liever zelfstandig mijn woning dan dat ik mee doe met een initiatief in de buurt om mijn woning te verduurzamen.
 - o Opvallend: mensen doen liever samen dan zelf.
 - o Voorbeeldprojecten dichtbij en ambassadeurs heb je nodig.
- **Vraag 6:** als ik mijn woning zou laten isoleren, dan laat ik dat liever doen door een lokale ondernemer uit gemeente Woerden dan door de goedkoopste ondernemer uit Nederland.
 - o **Woningcorporaties** zouden een grotere rol mogen nemen in het meenemen van mensen.
 - o **Ondernemers** betrekken heeft iets van 'samen', 'voor en door Woerdenaren'.
 - o Voor lokale ondernemers is lokale **klandizie** interessant, voor lokale bewoners 'vertrouwd', bekend, korte lijntjes.
- **Vraag 7:** isoleren en energie besparen zijn belangrijker dan helemaal van het aardgas af.
 - o Isoleren is altijd winnen.
- Positief dat mensen het tegengaan van **klimaatverandering** het meest belangrijk vinden.

- De visie moet vooral inspelen op het motief van mensen zich in te zetten **tegen** klimaatverandering.
 - o NB: kostenbesparing moet daarbij wel goed uitgelegd worden (gaat niet alleen om euro's, maar ook CO2, of winst op wooncomfort).

Bespreking onderwerpen verslag ronde 1

Klik [hier](#) voor de opbrengsten van de eerste ronde meedenkgroepen.

- **Communicatie** is belangrijk!
 - o Dat betekent voor na het vaststellen van de visie dat je tijdig moet beginnen met communiceren richting wijkplatforms en actieve mensen.
 - 2-sporen strategie: dat je mensen informeert, ook waar je niet aan de gang gaat. Informeer en bied duidelijkheid wat mensen kunnen doen en op welke termijn ze iets kunnen verwachten.
 - Campagnes moet je pas doen als het concreet wordt.

Opmerking

- Is de **regierol** van de gemeente belangrijk? Moet de gemeente de vinger aan de pols houden t.a.v. de kwaliteit van verduurzaming?
 - o Ja, de gemeente beveelt niets aan, maar maakt duidelijk welke partijen aan minimale kwaliteitsstandaarden voldoen.

Reacties op de inhoudsopgave van de warmtevisie

- Burgers bereik je hier niet mee, maak het behapbaar en toegankelijk qua format en taalgebruik waarin je de essentie uiteenzet.

Eerlijkeheidsbeginsel

- Als inwoners van Woerden moeten besparen op aardgas, dan moeten bedrijven zich ook inspannen om te besparen. Dit doen we samen. Het is eerlijk en biedt kansen.
- Appelleert ook aan het lokale karakter waarin je de oplossing zoekt.

Samenhang met de RES (regionale energiestrategie)

- Duidelijk moet zijn dat de Warmtevisie niet in strijd is met de regionale visies. Dit is goed om even te duiden in de rapportage.

Meedenkgroep 4

Onderwerp: hoe pakken we de warmtetransitie in gemeente Woerden aan?

Datum: 19 mei 2021

Wensen

- **Belangrijke punten** zijn: tijd, kosten, haalbaarheid (maakbaar, goede oplossing beschikbaar).
- De gemeente moet inwoners duidelijk **informer** over technologische mogelijkheden en kosten daarvan.
- **Solidair** ja, maar het moet heel duidelijk zijn wat je wel en niet doet en waarom. Belangrijk bij de inzet van **financiële middelen**:
 - o Het moet **begrijpelijk** zijn;
 - o Mensen moeten ook in staat gesteld worden **zelf** iets te doen (niet afhankelijk van financiële regelingen, aannemer of deskundige);
 - o Mensen **ondersteunen** met knowhow om toegang te vergroten tot financiële middelen.

- De visie moet veel ruimte bieden en invulling geven aan **voorstellen** om gezamenlijk mee aan de slag te gaan.
- Ondernemers zouden een **faciliterende rol** kunnen innemen. **Betrouwbaarheid** is belangrijk.
- In de warmtevisie is **besparen** boven aardgasvrij zetten een no-regret. Dus inzetten op **isoleren** en dat gedaan krijgen.

Aanbevelingen

- Het accent ligt bij het **algemeen belang** (klimaatverandering, schone lucht), niet zozeer het persoonlijke belang (als wooncomfort en kostenbesparing).
- Mensen hebben een 'pull', een **informatiebehoefte**, gemeente doet er dus goed aan om hierin tegemoet te komen.
- Er is een grote ruimte om met **voorstellen** te komen waar je gezamenlijk mee aan de slag kan.
- De **aanpak** naar het **vervolg** moet samen met de buurt verder uitgewerkt worden. De visie is een richtinggevend startpunt hierin.

Reacties op de opbrengsten op InBeeld

Klik [hier](#) voor alle opbrengsten op InBeeld.

- Er staan positieve richtingen in, ook wel twijfels en negatieve klanken.
- De meedenkgroep vond het volgende opvallend:
 - o **Opwek** wordt ook genoemd, als alternatief voor aardgas.
 - o **Tijd, kosten, haalbaarheid** (d.w.z.: is het do-able? Loont wachten?). Dit mogen uitgangspunten zijn.
- **Betaalbaarheid** is belangrijk.
- De essentie van de WordCloud laat zich met 2 vraagtekens samenvatten:
 - o De **technologische menukaart** voor alternatieven ontbreekt.
 - o **Financiële haalbaarheid** is onduidelijk en maakt mensen terughoudend.
- De kennis van technologische mogelijkheden blijkt **onvoldoende**: niemand zegt iets over het imago van bijvoorbeeld warmtepompen of warmtenetten.

Bespreking van de pollresultaten

Klik [hier](#) voor de resultaten van de pollvragen.

Hieronder volgt eerst de pollvraag, daarna de reactie van de meedenkgroep.

- Mooi om te zien dat het **algemeen belang** boven het privébelang gaat.
- Opvallend dat mensen het belangrijk vinden om onafhankelijk te zijn van andere landen.
- Het 'wij' is groter dan het 'ik' bij deze respondenten.
- **Vraag 1**: om aan de slag te gaan met energiebesparende maatregelen in mijn woning, heb ik informatie nodig over de plannen over aardgasvrij in mijn buurt.
 - o Goede pull, mensen hebben info nodig te kunnen handelen, gemeente heeft dus de taak te informeren
- **Vraag 2**: om aan de slag te gaan met energiebesparende maatregelen in mijn woning (zoals isoleren), heb ik informatie nodig over de beste opties voor mijn (type) woning.
 - o Klein beginnen, met **bekende mensen** helpt.
 - o **Bestaande kanalen** als 'duurzaam Woerden' kunnen gebruik worden om ontwikkelingen aan te jagen.
- **Vraag 3**: ik vind dat mensen met een kleine beurs extra gesteund moeten worden door de overheid bij de verduurzaming van hun woning.
- **Vraag 4**: als ik mijn woning kan aansluiten op een warmtenet, dan overweeg ik dat.
 - o Er is ruimte voor een stuk **solidariteit**. Mensen staan hier open voor.
- **Vraag 5**: ik verduurzaam liever zelfstandig mijn woning dan dat ik mee doe met een initiatief in de buurt om mijn woning te verduurzamen.

- **Overtuiging** over de warmtebron is belangrijk voor de overweging.
- **Succesfactoren** om mensen te enthousiasmeren is belangrijk:
 - Je hebt meteen warm water in huis (comfort argument).
 - Het hapert zelden, is betrouwbaar (ontzorging).
 - Het feit dat 27% oneens zegt, betekent dat ze misschien wel een warmtepomp overwegen.
- NB: impact op het woningniveau is belangrijk, het beïnvloedt de uitkomst.
- **Vraag 6:** als ik mijn woning zou laten isoleren, dan laat ik dat liever doen door een lokale ondernemer uit gemeente Woerden dan door de goedkoopste ondernemer uit Nederland.
 - Ondernemers in **faciliterende** rollen:
 - Ondernemers kunnen uitleg geven, kennis opbouwen. Waarom kan dat? Omdat ze **betrouwbaar** zijn en vertrouwen krijgen.
 - Hoe breng je ondernemers en bewoners bij elkaar?
 - Het is niet aan de overheid om ondernemers voor te dragen.
 - Een **community of practice** zou een idee kunnen zijn:
 - Laagdrempelige, transparante manier waarop inwoners en ondernemers in contact komen.
 - De gemeente is onafhankelijk (faciliteert of controleert alleen).
 - Is collectief, want ervaringen van andere inwoners is het succes van de community of practice.
- **Vraag 7:** isoleren en energie besparen is belangrijker dan helemaal van het aardgas af.
 - In de warmtevisie is dit no regret (dus inzetten op isoleren).

Reacties op de inhoudsopgave van de warmtevisie

- In de warmtevisie moet heel duidelijk staan:
 - De aanpak naar het **vervolg** moet samen met de buurt verder uitgewerkt worden. De visie is een richtinggevend startpunt hierin.
- Er moet een **publieksversie** van de warmtevisie komen.

Meedenkgroep 5

Onderwerp: de warmtetransitie en bedrijven

Datum: 20 mei 2021

Wensen

- De visie moet **helderheid** bieden en **sturend** zijn. Richting geven is keuzes maken.
- De visie moet concreet zijn over wat moet en een **uitspraak** doen over alles wat niet moet, maar kan. Dat geeft sturing en is concreet over wat er wanneer gebeurt of wat wanneer relevant wordt.
- **Informeel** consument goed over wat hij of zij kan. Dat is beter dan dat de gemeente bouwbedrijven aan consumenten verbindt en daar campagnes voor voert.
- Maak goed **onderscheid** tussen **bedrijven** en **particuliere woningen**. De eerste kan je nog sturen, die laatste niet. Die moet je verleiden.

Aanbevelingen

- De vraag van de transitie is: hoe krijg je mensen mee die misschien wel willen maar niet kunnen of weten? Hoe faciliteer je die? Met stok (maatregelen) en wortel (subsidies).
- Stel financiering beschikbaar op de **verduurzamingsmaatregel**, niet o.b.v. de situatie van het bedrijf. Dat limiteert.
- Het beschikbaar stellen van gelden en regels die daarachter zitten kunnen als versnelling functioneren om verduurzaming beter betaalbaar te maken.

Reacties op de opbrengsten op InBeeld

Klik [hier](#) voor alle opbrengsten op InBeeld.

- De rol van **waterstof** valt op. Waterstof is onvoldoende beschikbaar en nog erg duur.
- De meedenkgroep vindt het volgende opvallend: het is zoeken naar sturing in de discussie. Nu is de discussie vervuilend en sentiment gedreven. Sturing haalt ook irrelevante argumenten eruit.
- Het **politieke proces** geeft in moeilijke thema's geen sturing, maar gaat juist mee in het sentiment. Dit moet voorkomen worden door duiding en sturing.

Bespreking van de pollresultaten

Klik [hier](#) voor de resultaten van de pollvragen.

Hieronder volgt eerst de pollvraag, daarna de reactie van de meedenkgroep.

- **Vraag 2:** om aan de slag te gaan met energiebesparende maatregelen in mijn woning (zoals isoleren), heb ik informatie nodig over de beste opties voor mijn (type) woning
 - o Een **businesscase-je** van kosten en opbrengsten informeert en doet boter bij de vis.
- **Vraag 3:** ik vind dat mensen met een kleine beurs extra gesteund moeten worden door de overheid bij de verduurzaming van hun woning.
 - o Maatwerk leveren wil je niet.
 - o Goedkope financiering van duurzaamheidsmaatregelen is wellicht interessanter.
 - o Vraag: hoe krijg je mensen mee die niet kunnen/weten?
- **Vraag 4:** als ik mijn woning kan aansluiten op een warmtenet, dan overweeg ik dat.
 - o Verduurzamen is een nieuwe vraag met een nieuw antwoord waar nieuwe bedrijven/samenwerkingen voor nodig zijn
 - (Voorbeeld: in plaats van een installateur die bij mensen langs komt en zegt wat nodig is: klantreis met callcenter, website met info, etc.)
 - o Schaalbaar krijg je met nationale partijen die aanbiedingen maken o.b.v. data en lokale partijen inschakelen voor down en dirty werk.

Bespreking onderwerpen verslag ronde 1

Klik [hier](#) voor de opbrengsten van de eerste ronde meedenkgroepen.

- De rol van de gemeente:
 - o Bedrijven noemen/aanprijzen kan door **consumenten** mee te nemen in de (investerings)mogelijkheden die er nu al zijn. Laat zien welke **producten** al worden verkocht.
 - o Consumenten en bedrijven samenbrengen kan juist via **TechnoHUB**. Daar kan je ook voorbeelden laten zien.
- Kennis delen:
 - o Landelijke bedrijven moet je slim inzetten. Dit heeft soms voordelen t.o.v. lokale partijen in specifieke diensten.

Overige opmerkingen

Wat vraagt de gemeente nu precies?

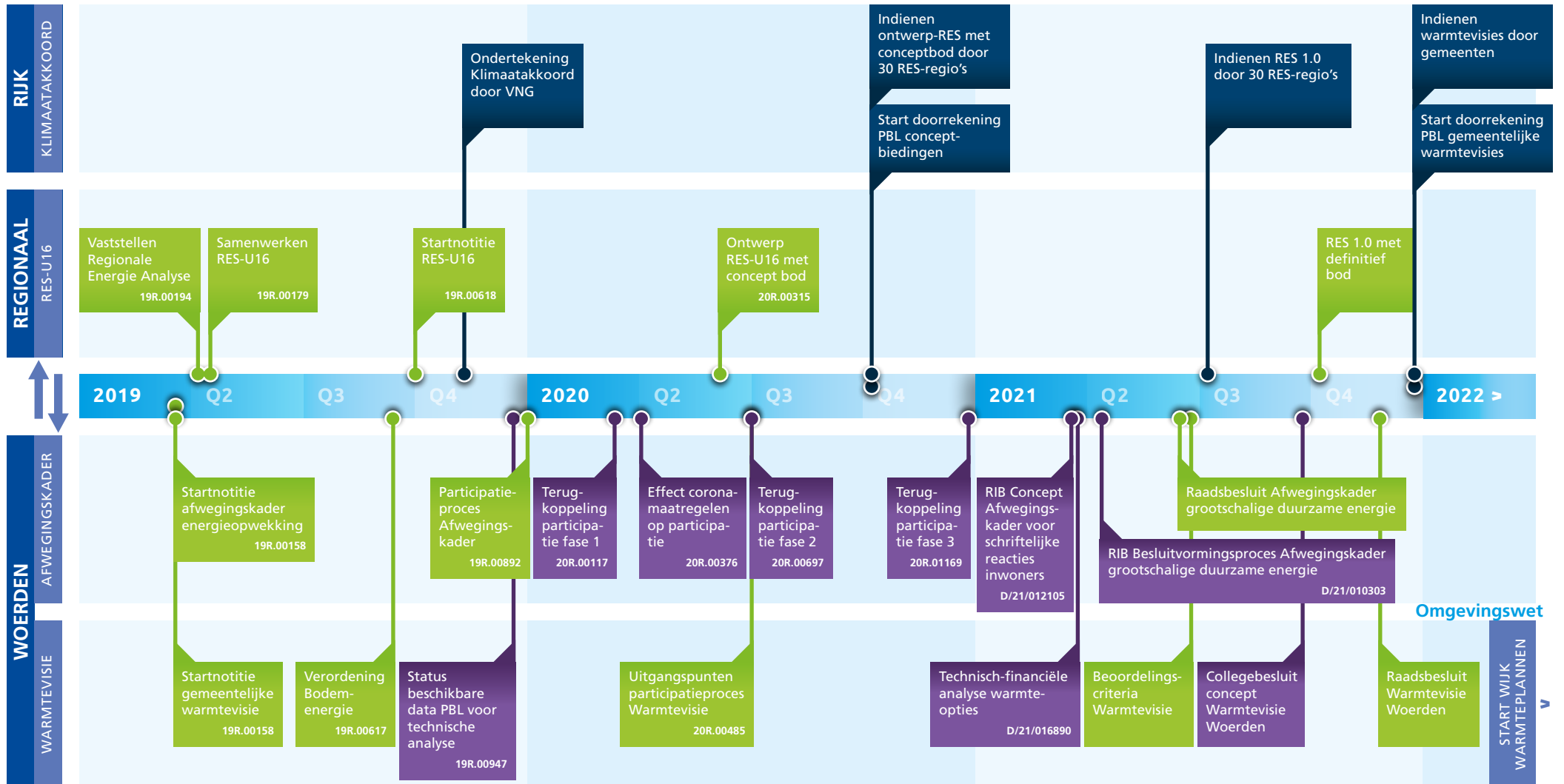
- Tip: maak het wel zo **concreet** mogelijk, waak ervoor dat het een rapport wordt waar de politiek zich achter verschuilt.
 - o Leg iets neer wat sturend, tastbaar en concreet is. Zeg wat laaghangend fruit is en wat kansen zijn voor later.
 - o Hak knopen door.
- Dingen die je nu al weet en goed zijn kan je gewoon al doen. Ga **uitvoeren**.

Samenhang beleidsdossiers energietransitie

Besluitvorming Raad mei 2021

■ Besluit Raad ■ Informeren Raad ■ Deadlines van het Rijk voor de regio / gemeente

Toelichting samenhang beleidsdossiers energietransitie

In deze toelichting worden de belangrijkste processen binnen de energietransitie van spoor 2 kort toegelicht. De planning die is weergegeven in de samenhang beleidsdossiers energietransitie is indicatief. Het gaat om complexe processen met grote belangen, waardoor de planning in de loop van de tijd kan veranderen. De tijdlijn wordt bij toekomstige raadsvoorstellen over de energietransitie aangepast aan de nieuwste inzichten.

Rijk | Klimaatakkoord

Nationaal is in het coalitieakkoord de ambitie geformuleerd om de CO2 emissie in 2030 met 49% te verlagen ten opzichte van 1990. Dit is een tussendoel naar het doel van 95% CO2 reductie in 2050 uit de klimaatwet. De klimaatwet is in mei 2019 aangenomen door de eerste kamer. Het kabinet heeft bedrijven en (overheids)organisaties gevraagd om antwoord te geven op de vraag hoe de CO2 emissie in 2030 met 49% verlaagd kan worden. Het klimaatakkoord bevat dus nationale afspraken die de partijen ook zelf willen nakomen. In juni 2019 heeft het Kabinet het nationaal klimaatakkoord gepresenteerd. In november 2019 heeft de bijzondere ALV van de VNG ingestemd met het ondertekenen van het Klimaatakkoord door de VNG.

Regionaal | RES-U16

In het nationaal Klimaatakkoord staat dat het behalen van de doelstellingen voor *warmte in de gebouwde omgeving* en voor *het opwekken van duurzame elektriciteit* (grootschalige zonne-energie en windenergie, handreiking RES 1.1 d.d. oktober 2019) een gezamenlijke taak is van rijk, provincie, waterschappen en gemeenten. Gemeenten, provincies en waterschappen organiseren zich in een Regionale Energiestrategie (RES) om hier invulling aan te geven. Voor gemeenten is er een belangrijke rol weggelegd. De raad heeft en houdt zeggenschap tijdens de vorming en totstandkoming van de RES. Op 19 februari is tijdens het Bestuurlijk Overleg RES U16 besloten om de planning voor het indienen van de RES 1.0 U16 te verruimen van 1 juli naar 1 oktober 2021. Bestuurders willen de tijd nemen om tot consensus te komen, om de participatie goed te doorlopen en om volksvertegenwoordigers goed te informeren.

Lokaal | Afwegingskader grootschalige duurzame energie

Het ontwikkelen van grootschalige duurzame energie in de gemeente Woerden heeft een grote impact op de omgeving en dus is participatie van belanghebbenden onontbeerlijk bij het maken van keuzes. De startnotitie grootschalige energieopwekking en het raadsvoorstel participatieproces duurzame energie beschrijven de wijze waarop de samenleving betrokken wordt, de kaders waarbinnen de samenleving kan meepraten en welke rol de raad heeft. Het afwegingskader wordt opgesteld op basis van de inbreng van belanghebbenden, van ruimtelijke experts, van technische eisen (wet- en regelgeving en ruimte op het netwerk) en experts op gebied van lokale participatie/zeggenschap, gezondheid (GGD), veiligheid (VRU) en milieu (ODRU). In het afwegingskader worden de voorwaarden vastgelegd waaronder grootschalige duurzame energie mogelijk is binnen de gemeente Woerden en hoeveel duurzame energie in 2030 opgewekt wordt. Aan het eind van het proces wordt het afwegingskader vastgesteld door de raad, waarbij nog inspraak mogelijk is. Het afwegingskader wordt na goedkeuring door de raad ook ingebracht in de Regionale Energiestrategie.

Lokaal | Gemeentelijke Warmtevisie

In de regionale energiestrategie worden afspraken gemaakt over mogelijk gebruik van grootschalige warmtebronnen *in de regio*. De Warmtevisie Woerden is een transitieplan *voor de gemeente* dat zal beschrijven hoe Woerden de overgang naar CO2 neutrale warmtevoorziening in gebouwde omgeving wil vormgeven. Het is een visie op de opgave in de gemeente en gaat in op kansen, prioriteiten, afwegingen en criteria die gezamenlijk belangrijk gevonden worden. Het geeft inzicht in de volgorde en het tempo van de wijkaanpakken. De startnotitie warmtevisie Woerden en het raadsbesluit over de uitgangspunten voor het participatieproces, bepalen het proces waarmee samen met de samenleving en de gemeenteraad een warmtevisie wordt geformuleerd. De raad heeft het kader haalbaar en betaalbaar voor de uitwerking van de warmtevisie meegegeven. De warmtevisie is na goedkeuring door de raad de basis voor verdere uitwerkingen van warmteplannen waarin per wijk, buurt of gebied zal worden beschreven hoe de gebouwde omgeving kan overstappen op duurzame warmte.

Indiener: College van burgemeester en wethouders

Datum: 26 maart 2019

Portefeuillehouder(s): Wethouder De Weger

Portefeuille(s): Energietransitie

Contactpersoon: [namen]

Tel.nr.: [nummers] **E-mailadres:** [e-mailadressen]

Onderwerp:

Startnotitie gemeentelijke warmtevisie en startnotitie afwegingskader grootschalige energieopwekking

Samenvatting:

Vanuit het concept-Klimaatakkoord krijgen gemeenten de regie bij de wijkgerichte aanpak en stellen zij uiterlijk eind 2021 met betrokkenheid van stakeholders een warmtevisie op, waarin het tijdpad waarop wijken van het aardgas gaan wordt vastgelegd. Vanuit de landelijke ontwikkelingen komt ook een opgave voor de productie van hernieuwbare energie op Woerden af, waarbij gevraagd wordt om keuzes te baseren op lokale belangenafweging en lokaal draagvlak. Dit is geen vrijblijvend proces.

Het college heeft de raad toegezegd om met een startnotitie voor het afwegingskader grootschalige energieopwekking en gemeentelijke warmtevisie te komen ([T-411](#)). In de bijlagen van dit raadsvoorstel zijn deze startnotities opgenomen. Deze startnotities bevatten procesafspraken voor het opstellen van de gemeentelijke warmtevisie en het afwegingskader grootschalige energieopwekking. Ze bieden tevens duidelijkheid aan de raad over haar rol en over de momenten waarop de raad om besluitvorming gevraagd zal worden. Uitgangspunt bij beide startnotities is dat de raad de eindproducten vaststelt. Het college heeft in november 2018 besloten dat er geen vergunningaanvragen voor grootschalige energieopwekking in behandeling worden genomen tot het afwegingskader door de raad is vastgesteld. De warmtevisie en het afwegingskader geven invulling aan het [Actieplan \(17.008011\) CO2-neutraal 2030](#) dat in 2017 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Gevraagd besluit:

De raad besluit:

1. De startnotitie gemeentelijke warmtevisie vast te stellen.
2. De startnotitie afwegingskader grootschalige energieopwekking vast te stellen.

Inleiding

Waarom wordt dit voorstel nu voorgelegd?

De gemeenteraad van Woerden heeft in 2017 het [Actieplan \(17.008011\) CO2-neutraal 2030](#) vastgesteld. Vanuit landelijke ontwikkelingen, het concept Klimaatakkoord, komt de opgave op Woerden af om met betrokkenheid van stakeholders uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte (warmtevisie) te hebben, waarin het tijdpad waarop wijken van het aardgas gaan wordt vastgelegd. Tevens is in het concept Klimaatakkoord de opgave voor hernieuwbare energie opgenomen, waarbij gevraagd wordt om keuzes te baseren op lokale belangenafweging en lokaal draagvlak. Woerden neemt het heft in eigen handen door een eigen lokaal afwegingskader te ontwikkelen.

Op 13 december 2018 is de raad bijeen gekomen om input mee te geven voor processen om te komen tot een afwegingskader grootschalige energieopwekking en een warmtevisie. Er is

afgesproken twee startnotities hiervoor ter besluitvorming naar de raad te sturen. Dit betreft de startnotitie gemeentelijke warmtevisie Woerden en de startnotitie grootschalige energieopwekking.

De warmtetransformatie van wijken en kernen heeft grote impact. De transitie naar alternatieve warmtevoorziening komt letterlijk bij de mensen thuis. Het raakt mensen in hun leefomgeving en mensen zijn bezorgd dat zij straks opgescheept worden met onhandige of slecht werkende systemen. Van belang is dus om hen goed te betrekken. De participatie van betrokkenen bij het maken van een keuze is onontbeerlijk. De startnotitie warmtevisie beschrijft de wijze waarop de samenleving betrokken wordt en welke rol de raad krijgt. In het proces om te komen tot een Gemeentelijke Warmtevisie worden alle warmtealternatieven die gebaseerd zijn op bewezen technieken meegenomen. Daar waar kansen liggen, zullen innovatieve alternatieven nadrukkelijk worden meegenomen (LTA-M-08) en kunnen deze in de vervolgfase, een warmteplan per wijk, worden onderzocht. De warmteplannen per wijk maken geen deel uit van de startnotitie warmtevisie Woerden.

De totstandkoming van een afwegingskader voor grootschalige energieopwekking in het buitengebied van Woerden vergt een zorgvuldig proces met de samenleving en de raad. In het coalitieakkoord is aangekondigd dat hiervoor een afwegingskader ontwikkeld zal worden. In november heeft het college besloten geen vergunningen te verlenen voor grootschalige energieopwekkingsprojecten totdat de raad dit afwegingskader heeft vastgesteld. In bijlage 19.004513 vindt u de startnotitie grootschalige energieopwekking. Deze startnotitie beschrijft de wijze waarop de samenleving betrokken wordt en welke rol de raad krijgt.

Samenhang met nationaal en regionaal klimaatbeleid

Veel nationale afspraken uit het concept Klimaatakkoord worden in de Regionale Energie Strategie in de praktijk gebracht: voor de opwekking van duurzame elektriciteit (42 TWh, waarvan 35 TWh grootschalig en 7 TWh kleine zonnestroominstallaties), de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag- en energie-infrastructuur. In het concept Klimaatakkoord staat verwoord, dat gemeenten de regie krijgen bij de wijkgerichte aanpak. Gemeenten maken met betrokkenheid van stakeholders uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte (warmtevisie), waarin het tijdspad waarop wijken van het aardgas gaan wordt vastgelegd. Voor wijken waarvan de transitie voor 2030 is gepland, maken gemeenten de alternatieve warmtevoorziening bekend in het warmteplan voor betreffende wijk. Dit warmteplan biedt tevens inzicht in de maatschappelijke kosten en baten en de integrale kosten voor de eindverbruikers. Deze warmteplannen per wijk maken geen onderdeel uit van de startnotitie warmtevisie. De warmtevisie wordt vormgegeven als onderdeel van de gemeentelijke omgevingsvisie en daarmee samenhangende uitvoeringsprogramma's en omgevingsplannen. De gemeente besluit wanneer welke wijk van het aardgas afgaat. Daarnaast wordt de in de Energiewet opgenomen dat op basis van dit besluit de gemeente vaststelt vanaf welke datum een wijk geen gebruik meer kan maken van het gasnet, en de gasaansluitplicht komt te vervallen.

Ten aanzien van de opwekking van duurzame elektriciteit wordt binnen de regio U16 gewerkt aan een Regionale Energie Strategie (zie 19R.00179). Maatregelen die hieruit voortkomen moeten voor 2025 zijn vergund, zodat deze voor 2030 kunnen zijn gerealiseerd. In het coalitieakkoord 2018-2022 is afgesproken dat een afwegingskader voor grootschalige energieopwekking wordt vastgesteld, waarmee initiatieven op het gebied van grootschalige energieopwekking kunnen worden beoordeeld.

In bijlage 19.004511 vindt u een globaal stappenplan dat inzicht biedt in de samenhang tussen de regionale energie strategie, de gemeentelijke warmtevisie en het afwegingskader grootschalige energieopwekking. Tevens staan hierin de belangrijkste stappen die de komende periode doorlopen worden met een indicatieve inschatting van het moment waarop de raad over de uitkomsten van deze stappen wordt geïnformeerd of ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Participatieproces

Hoe is dit voorstel tot stand gekomen

De startnotities zijn tot stand gekomen in samenspraak met de samenleving en de raad. In augustus en september 2018 zijn 3 werksessies georganiseerd binnen de gemeente en 2 werksessies met o.a. Duurzaam Woerden, Actiecomité Laat Woerden niet Zakken, waarbij ook vertegenwoordigers van bewonersorganisaties en ondernemersorganisaties op persoonlijke titel hun kennis en ervaring

hebben ingebracht en met Natuur en Milieufederatie Utrecht, provincie Utrecht, het Waterschap, de commissie Ruimtelijke kwaliteit en Erfgoed, Stedin, GroenWest en buurgemeenten. Tevens is de ervaring vanuit de verkenning van het Schilderskwartier naar een gasvrije wijk meegenomen.

Op 13 december 2018 is de raad bijeen gekomen om vooraf input mee te geven voor het proces om het komen tot een afwegingskader grootschalige energieopwekking en proces voor het ontwikkelen van een gemeentelijke warmtevisie.

Samenwerking met andere gemeenten

Het afwegingskader grootschalige energieopwekking wordt afgestemd met omliggende gemeenten, ook als deze samenwerken in een andere regio voor de regionale energiestrategie. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van kennis die omliggende gemeenten is opgedaan. De hoeveelheid duurzame elektriciteit die in Woerden minimaal moet worden opgewekt is afhankelijk van het definitieve bod van de RES-U16 aan het rijk en van de afspraken over de verdeling van dit bod over de regio.

Wat willen we bereiken?

Met het vaststellen van de startnotitie warmtevisie Woerden en de startnotitie grootschalige energieopwekking beogen we:

- Inzicht te geven in de stappen om te komen tot een technisch onderbouwde en door de samenleving gedragen warmtevisie.
- Helderheid te scheppen voor de raad over het proces: Wanneer gaat het over welke onderwerpen? Wanneer neemt de raad een besluit? Waarover gaat dat besluit? En hoe kan de raad tijdens het proces bijsturen?
- Helderheid te bieden aan bij bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties over het proces. Wanneer kunnen zij een bijdrage leveren? Over welke onderwerpen kunnen zij dat doen? En wat gebeurt er uiteindelijk met hun bijdragen?

Wat gaan we daarvoor doen?

De warmtevisie zal ten minste de volgende elementen bevatten:

- **Warmtealternatieven** per wijk (buurt, dorp en bedrijventerrein) met daarin een overzicht van bestaande en potentieel relevante alternatieve warmtebronnen;
- **Fasering** volgorde en het tempo in aanpak;
- **Participatie** van relevante stakeholders, met name bewoners en ondernemers, maar ook organisaties als het netwerkbedrijf (Stedin), woningcoöperatie (GroenWest) en andere (woning-) beheerders. De rolverdeling en spelregels voor samenwerking worden hierin meegenomen;
- **Communicatie** naar de samenleving.

Het afwegingskader grootschalige opwek zal ten minste de volgende elementen bevatten:

- **Ruimtelijke aspecten**, zoals ecologie en cultuurhistorische waarden;
- **Eisen aan en wensen voor projecten**, zoals maximale omvang van een project, communicatie naar de samenleving en omgang van een project met de omgeving;

Argumenten

1.1 Terugdringen van CO₂ in de bebouwde omgeving

In de visie staat hoe we, in de tijd, van aardgas overschakelen naar duurzame warmte.

1.2 Invulling geven aan de regierol die de gemeente krijgt vanuit het Klimaatakkoord en het IBP voor het opstellen van een warmtevisie.

De regierol voor de gemeente in de energietransitie is groot, zowel op proces, de uitvoering en het creëren van draagvlak bij bewoners. De gemeente, zo is verwoord in het Klimaatakkoord, stuurt het proces en de organisatie aan van de warmtevisie.

1.3 Inzicht geven in het proces om te komen tot een warmtevisie

Het proces maakt inzichtelijk op welke momenten de samenleving wordt betrokken en de raad een rol krijgt.

2.1 Doelstelling in coalitieakkoord: ontwikkelen van een afwegingskader voor grootschalige opwek

Er is een gedragen kader nodig om grootschalige opwek mogelijk te maken

2.2 Inzicht geven in het proces om te komen tot een afwegingskader

Het proces maakt inzichtelijk op welke momenten de samenleving wordt betrokken en de raad een rol krijgt

2.3 Initiatiefnemers Inzicht geven in het moment waarop het aandragen van plannen zin heeft

De gemeente wordt wekelijks benaderd door partijen die energieprojecten willen realiseren binnen de gemeente. De startnotitie maakt duidelijk welke stappen doorlopen worden voordat de raad gevraagd wordt om het afwegingskader vast te stellen.

Kanttekeningen, risico's en alternatieven

1.1 Participatie bij het opstellen van de warmtevisie is geen garantie voor draagvlak

We kunnen niet iedereen uit de samenleving betrekken in de totstandkoming van de warmtevisie. In vroeg stadium wordt om deze reden een stakeholderanalyse gemaakt en vervolgens zoveel mogelijk samengewerkt met belangengroepen die een afspiegeling zijn van alle stakeholders.

1.2 Iedereen moet mee kunnen doen

Om ervoor te zorgen dat iedereen mee kan investeren en profiteren moeten er financiële oplossingen komen. Dit wordt vanuit de gemeente op nationaal en regionaal niveau aangegeven en lokaal wordt aan financieringsconstructies gewerkt (buiten de scope van de warmtevisie).

1.3 Algemene onduidelijkheden en onzekerheden rondom de energie- en warmtetransitie

Het informeren van de samenleving en een stevige communicatiestrategie is noodzakelijk.

1.4 De energietransitie is sterk aan verandering onderhevig

De veranderende nationale en regionale context is kader stellend voor de lokale opgaaf en mogelijkheden. We anticiperen hier zoveel mogelijk op in vroeg stadium en zullen dat gedurende de gehele periode blijven doen. Via het kennis- en leerprogramma en het Nationaal Expertisecentrum Warmte worden de innovaties op de voet gevolgd.

1.5 Sterk participatietraject is nodig

Voor de ontwikkeling van de warmtevisie met een sterk participatietraject is extra investering nodig. Deze beschouwen we als investering in 1) participatie en draagvlak, 2) kans om lokale oplossingen/ Business Modellen te ontwikkelen en 3) om te leren welke randvoorwaarden en emoties spelen, nu en in de toekomst.

1.6 De warmtetransformatie van huizen heeft grote impact en komt letterlijk bij de mensen thuis

De transitie naar alternatieve warmtevoorziening komt letterlijk bij de mensen thuis. Het raakt mensen in hun leefomgeving en mensen zijn bezorgd dat zij straks opgescheept worden met onhandige of slecht werkende systemen. Van belang is dus om hen goed te betrekken.

2.1 Algemene onduidelijkheden en onzekerheden rondom de energietransitie

Het informeren van de samenleving en een stevige communicatiestrategie zijn noodzakelijk.

2.2 De energietransitie is sterk aan verandering onderhevig

De veranderende nationale en regionale context is kader stellend voor de lokale opgaaf en mogelijkheden. We anticiperen hier zoveel mogelijk op in vroeg stadium en zullen dat gedurende de gehele periode blijven doen. We doen dit door periodieke herziening van het afwegingskader en door afstemming met de regio RES-U16 en omliggende gemeenten.

2.3 Participatie bij het opstellen van het afwegingskader grootschalige energieopwekking is geen garantie voor draagvlak

We kunnen niet iedereen uit de samenleving betrekken in de totstandkoming van het afwegingskader grootschalige energieopwekking. In vroeg stadium wordt om deze reden een stakeholderanalyse gemaakt en wordt zoveel mogelijk samengewerkt met belangengroepen die een afspiegeling zijn van alle stakeholders.

2.4 Iedereen moet mee kunnen doen

Voor het draagvlak is het belangrijk om ervoor te zorgen dat iedereen mee kan investeren en

profiteren van energieprojecten. In het concept klimaatakkoord wordt uitgegaan van gemiddeld 50% lokale eigendom en zeggenschap. Om ervoor te zorgen dat iedereen mee kan doen zullen ook oplossingen voor minder draagkrachtige bewoners nodig zijn.

Financiële gevolgen van het voorgestelde besluit

De incidentele kosten voor het proces om te komen tot een gemeentelijke warmtevisie en voor het proces om te komen tot een afwegingskader grootschalige energieopwekking zijn opgenomen in de begroting van 2019 als onderdeel van de begrotingspost energietransitie. Eventuele incidentele kosten om deze processen in 2020 verder te doorlopen worden opgenomen in de begroting van 2020.

Wanneer uit het proces om te komen tot een gemeentelijke warmtevisie of het proces om te komen tot een afwegingskader grootschalige energieopwekking komt dat er middelen nodig zijn dan wordt de raad hierover geïnformeerd voordat de gemeentelijke warmtevisie of het afwegingskader grootschalige energieopwekking wordt vastgesteld door de raad.

Communicatie

Participatie wordt opgepakt met alle stakeholders. Een stakeholderanalyse maakt deel uit van beide processen om te komen tot een participatieplan. Het participatie- en inspraakproces wordt vormgegeven volgens de participatie- en inspraakverordening van Woerden.

De gemeente zal een persbericht uitbrengen over dit raadsvoorstel, waarin aandacht wordt gegeven aan de startnotitie gemeentelijke warmtevisie en de startnotitie afwegingskader grootschalige energieopwekking.

Vervolgproces

Nadat de raad de startnotities heeft vastgesteld worden de werkzaamheden gestart en uitgevoerd zoals verwoord in de startnotities. In de periode van de totstandkoming van de warmtevisie en het afwegingskader wordt de raad geïnformeerd of om instemming voor vervolg gevraagd.

Warmtevisie

1. Vaststellen startnotitie	Mei 2019
2. Informeren over analyse en inventarisatie gebouwen en energie	Maart 2020
3. Vaststellen uitgangspunten warmtevisie	Maart 2020
4. Informeren over uitgangspunten participatie warmtevisie	Maart 2020
5. Informeren over zoekrichtingen warmte-alternatieven	Eind 2020
6. Vaststellen beoordelingscriteria fasering	Eind 2020
7. Vaststellen warmtevisie	Zomer 2021

Afwegingskader grootschalige energieopwekking

1. Vaststellen startnotitie	Mei 2019
2. Informeren over analyse stakeholders	Sept 2019
3. Bespreken dilemma's o.b.v. technische bandbreedte bod	Sept 2019
4. Vaststellen uit te werken eisen en wensen aan energieprojecten	Sept 2019
5. Vaststellen afwegingskader met zienswijze procedure	Sept 2020

Bevoegdheid raad:

De resultaten van de gemeentelijke warmtevisie en van het afwegingskader grootschalige energietransitie zullen neerslaan in de omgevingsvisie en de omgevingsplannen. Op basis van artikel 3.1 van de Wet ruimtelijke ordening is de raad bevoegd om deze vast te stellen.

Bijlagen:

- Startnotitie gemeentelijke warmtevisie geregistreerd onder corsa nummer: 19.004512

- Startnotitie afwegingskader grootschalige energieopwekking geregistreerd onder corsa nummer: 19.004513
- Raadsbesluit vaststellen startnotitie gemeentelijke warmtevisie (18R.00159)
- Raadsbesluit vaststellen startnotitie afwegingskader grootschalige energieopwekking (18R.00160)
- Stappenplan energietransitie op hoofdlijnen, versie 22 maart 2019 (19.006354)

De indiener: College van burgemeester en wethouders

De secretaris

drs. M.H.J. van Kruisbergen MBA

De burgemeester

V.J.H. Molkenboer

Startnotitie

Warmtevisie Woerden

Beleidsproduct: Warmtevisie Woerden

Ambtelijk opdrachtgever : [naam]

*Bestuurlijk opdrachtgever : het college van B&W, vertegenwoordigd door
Tymon de Weger, wethouder Energie*

Programmaleider Energietransitie: [naam]

Inhoud:

1. Aanleiding en huidige situatie
2. Gewenste situatie en urgentie
3. Beleidsopdracht
4. Draagvlak en risico's
5. Fasering en aanpak
6. Organisatie
7. Kosten, baten en dekking
8. Vervolgstappen

1. Aanleiding en huidige situatie

De gemeenteraad van Woerden heeft op 30 oktober 2014 de motie 'Duurzaam met een doel' aangenomen waarin de stevige ambitie is verwoord om in 2030 CO₂-neutraal te zijn. Om dit doel te bereiken zet de gemeentelijke organisatie samen met ondernemers en burgers belangrijke stappen. Woerden ziet de energietransitie om CO₂-neutraal te worden als een kans die samen moet worden opgepakt. De motie is uitgewerkt in het [Actieplan \(17.008011\) inzake CO₂-neutraal 2030](#), dat in 2017 door de raad is vastgesteld. De ambitie om in 2030 CO₂ neutraal te zijn is tevens opgenomen in het [coalitieakkoord 2018-2022](#).

Op 13 december 2018 is de raad bijeen gekomen om input mee te geven om het komen tot een warmtevisie Woerden en een afwegingskader grootschalige energieopwekking. Er is afgesproken twee startnotities hiervoor ter besluitvorming naar de raad te sturen. Dit document betreft de startnotitie warmtevisie Woerden¹ met daarin een stappenplan. De startnotitie voor het afwegingskader voor grootschalige energie opwek wordt separaat behandeld.

De warmtetransformatie van wijken en kernen heeft grote impact. De transitie naar alternatieve warmtevoorziening komt letterlijk bij de mensen thuis. Het raakt mensen in hun leefomgeving en mensen zijn bezorgd dat zij straks opgescheept worden met onhandige of slecht werkende systemen. Van belang is dus om hen goed te betrekken. De participatie van betrokkenen bij het maken van een keuze is onontbeerlijk. De startnotitie warmtevisie Woerden beschrijft de stappen om te komen tot een warmtevisie, de wijze waarop de samenleving betrokken wordt en welke rol de raad krijgt.

Vanuit landelijke ontwikkelingen komt vanuit het concept Klimaatakkoord de opgave op Woerden af om met betrokkenheid van stakeholders uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte (warmtevisie) te hebben, waarin het tijdpad waarop wijken van het aardgas gaan wordt vastgelegd.

In deze startnotitie is de input meegenomen die is meegegeven vanuit de samenleving. In aug- sept 2018 zijn 3 werksessies georganiseerd binnen de gemeentelijke organisatie en 2 werksessies gehouden met o.a. Duurzaam Woerden, Actiecomité Laat Woerden niet Zakken, waarbij ook betrokkenen van wijkplatform en ondernemersorganisaties op persoonlijke titel hun kennis en ervaring hebben ingebracht en met Natuur en Milieufederatie Utrecht, provincie Utrecht, het Waterschap, de commissie Ruimtelijke kwaliteit en Erfgoed, Stedin, GroenWest en buurgemeenten. Tevens is de ervaring vanuit de verkenning van het Schilderskwartier naar een aardgasvrije wijk meegenomen.

Inleiding

Woerden gaat de komende jaren daadkrachtig en participatief aan de slag om in 2030 een CO₂-neutrale gemeente te zijn.

- Onder leiding van een nieuw college is Woerden daadkrachtig en met visie op weg een CO₂ neutrale gemeente te worden. Daarbij is de mens de maat der dingen en streeft het college naar vertrouwen en wederkerigheid.
- De Woerdense aanpak kenmerkt zich door de nadruk op participatie. Vertrouwen en betrokkenheid van iedereen is nodig om de energie/warmtetransitie een succes te maken. Daarbij wil de gemeente wederkerig samenwerken met bewoners en ondernemers met de intentie langdurige en goede relaties op te bouwen.
- De transitie naar hernieuwbare energieopwekking wordt zichtbaar in de leefomgeving. Het is dus van belang dat het proces om bewoners en ondernemers te betrekken heel zorgvuldig plaatsvinden.

¹ in de beschrijving van de 18R.00748 veelal warmteplan genoemd

Genoemde beleidsstukken

[Actieplan \(17.008011\) inzake CO2-neutraal 2030](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 - Duurzaam en daadkrachtig midden in de samenleving](#)

Raadsinformatiebrief: [18r.00748 rib Energietransitie](#)

De warmtevisie heeft raakvlakken met verschillende beleidsterreinen, zoals het huidige ruimtelijk beleid en de woonvisie. Met deze en andere beleidsterreinen, zal tijdens het proces continue kruisbestuiving plaatsvinden.

Het nationale concept Klimaatakkoord stelt dat elke gemeente uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte (warmtevisie) heeft, waarin het tijdpad waarop wijken van het aardgas gaan wordt vastgelegd.

Medio 2019 wordt naar alle waarschijnlijkheid de nationale Omgevingsvisie 2019 vastgesteld in de Tweede Kamer die naar verwachting uitspraken gaat doen over de ruimtelijke planning met betrekking tot de energietransitie.

Het proces om te komen tot de warmtevisie is in lijn met de aanpak die wordt nagestreefd in de omgevingswet en de warmtevisie zal later verankerd worden in de Woerdense omgevingsagenda die momenteel in ontwikkeling is en de omgevingsvisie die in 2021 afgerond zal worden.

2. Gewenste situatie en urgentie

Het nationale concept Klimaatakkoord stelt dat alle gemeenten in Nederland in 2021 een warmtevisie moeten hebben waarin inzichtelijk wordt gemaakt wat het alternatief is voor aardgas voor de gehele gemeente, dus alle wijken, dorpen, bedrijventerreinen en buitengebied. Geschat wordt dat de ontwikkeling van de warmtevisie ca 2 jaar in beslag zal nemen.

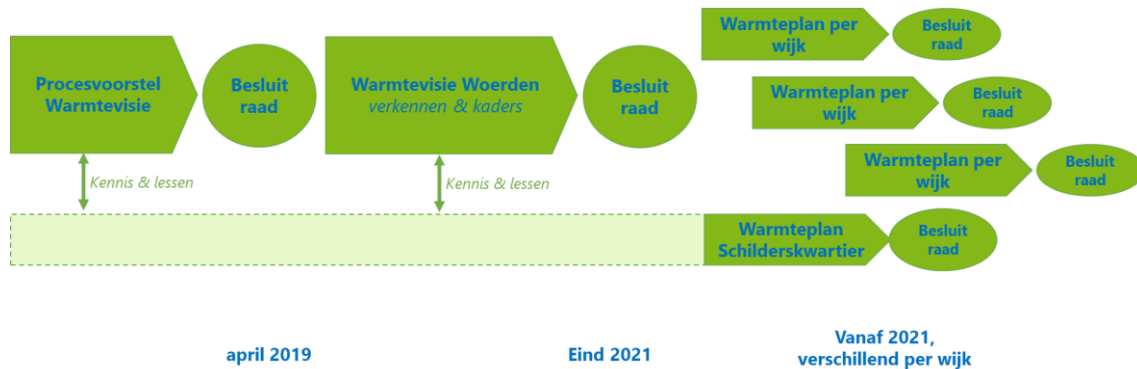
2.1 De warmtevisie

Een warmtevisie is een overkoepelend transitieplan voor warmte dat zal beschrijven hoe Woerden de overgang naar CO2 neutrale warmtevoorziening wil vormgeven. Het is een visie op de opgave in de gemeente en gaat in op kansen, prioriteiten, afwegingen en criteria die gezamenlijk belangrijk gevonden worden. Het geeft inzicht in de gedeelde wensen, keuzes en afwegingen en manieren om de transitie betaalbaar te houden voor iedereen. De warmtevisie geeft tevens aan in welke volgorde en tempo wijken, buurten, dorpen en bedrijventerreinen van het aardgas af gaan. Het beschrijft ook de benodigde rollen en mogelijke samenwerkingen in de gemeente en in de regio.

De warmtevisie zal ten minste de volgende elementen gaan bevatten:

- **Warmtealternatieven** per wijk (buurt, dorp en bedrijventerrein) met daarin een overzicht van bestaande en potentiële relevante alternatieven warmtebronnen;
- **Fasering** volgorde en het tempo in aanpak;
- **Participatie** van relevante stakeholders, met name bewoners en ondernemers, maar ook organisaties als het netwerkbedrijf (Stedin), woningcoöperaties (GroenWest) en andere (woning-) beheerders. De rolverdeling en spelregels voor samenwerking worden hierin meegenomen;
- **Communicatie** naar de samenleving.

De warmtevisie is na goedkeuring door de raad in 2021 de basis voor verdere uitwerkingen van warmteplannen per wijk waarin per wijk zal worden beschreven hoe de gebouwde omgeving kan overstappen op duurzame warmte. Deze warmteplannen zijn geen onderdeel van deze startnotitie.

Figuur 1, tijdslijn warmtevisie en warmteplannen

2.2 Doel startnotitie warmtevisie Woerden

De startnotitie warmtevisie Woerden geeft inzicht in de stappen waarmee we, samen met de samenleving en de gemeenteraad, een warmtevisie gaan formuleren. De belangrijkste doelen van deze startnotitie zijn:

- Inzicht in de stappen om te komen tot een technisch onderbouwde en door de samenleving gedragen warmtevisie.
- Helderheid voor de raad over het proces: Wanneer gaat het over welke onderwerpen? Wanneer neemt de raad een besluit? Waarover gaat dat besluit? En hoe kan de raad tijdens het proces bijsturen?
- Helderheid voor bij bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties over het proces. Wanneer kunnen zij een bijdrage leveren? Over welke onderwerpen kunnen zij dat doen? En wat gebeurt er uiteindelijk met hun bijdragen?

2.3 Uitgangspunten

De input die is opgehaald vanuit de samenleving leidt tot een aantal uitgangspunten die meegenomen worden in het proces en in de warmtevisie. De uitgangspunten worden tijdens het proces meegenomen in zullen onderdeel vormen van toekomstige informatie- en besluitvorming.

Uitgangspunten startnotitie

- De warmtevisie wordt ontwikkeld **op basis van onafhankelijk onderzoek en een participatietraject**:
 - Alternatieven voor aardgas moeten warmte zekerheid bieden en toekomstbestendig zijn.
 - De warmtealternatieven zijn gebaseerd op bewezen technieken, te allen tijde openstaand voor innovatieve alternatieven.
 - Kennis die vanuit de samenleving wordt opgehaald.
 - De warmtevisie wordt in nauwe samenwerking met alle stakeholders uit de samenleving ontwikkeld; dat betekent dat bewoners, ondernemers, agrariërs en maatschappelijke organisaties (al dan niet georganiseerd) aan de voorzijde worden betrokken.
 - Om de participatie en samenwerking met de samenleving vorm te geven, definiëren we in vroeg stadium uitgangspunten.
- We **werken aan de toekomst en ondersteunen huidige initiatieven**: tijdens de totstandkoming van de warmtevisie blijven initiatieven gestimuleerd en ondersteund worden. We remmen huidige stappen en initiatieven vanuit samenleving niet af omdat de plannen nog niet klaar zijn.
- **Flexibele en lerende aanpak**: de stappen om te komen tot een warmtevisie is flexibel lerend proces. Hierin worden de ontwikkelingen binnen de energie- en warmtetransitie meegenomen en de ervaring die wordt opgedaan in het proces en andere trajecten binnen de gemeente Woerden.

Reeds geformuleerde uitgangspunten warmtevisie eruit?

- **Woerden wil in 2030 een CO2-neutrale gemeente zijn**, conform het de motie van 30 oktober 2014 'Duurzaam met een doel'.
- **Lokaal en gebiedsgericht:** het streven is om de warmtetransitie zoveel mogelijk lokaal te laten plaatsvinden zodat de baten lokaal worden beleefd. Opgaves worden integraal opgepakt en waar mogelijk gecombineerd met andere ingrepen in de openbare ruimte en/ of leefbaarheidsopgaven.
- **Iedereen doet en komt mee:** initiatief en (mede-)eigenaarschap van bewoners en ondernemers wordt gestimuleerd. Vanuit haar regierol zorgt de gemeente ervoor dat iedereen kan meekomen en oplossingen toegankelijk zijn voor alle bewoners en ondernemers.
- **Haalbaar en betaalbaar:** iedereen moet kunnen meedoen aan warmtetransitie; zowel voorlopers, middenmoters als achterblijvers. Investerings moeten haalbaar en betaalbaar zijn en/ of woonlastenneutraal (kosten van de investering zijn gelijk aan de vermindering van de energiekosten).

2.4 Rol en bevoegdheden gemeente

Om de warmtetransitie uit te voeren heeft de gemeente vanuit de nationale overheid een regierol gekregen. De regierol voor de gemeente in de energietransitie is groot, zowel op proces, de uitvoering en het creëren van draagvlak bij bewoners. De gemeente stuurt het proces en de organisatie aan van de warmtevisie, en later ook de warmteplannen. Daarnaast heeft de gemeente een duidelijke rol bij het borgen van publieke belangen die in meer of mindere mate door de warmtetransitie beïnvloed (kunnen) worden. De gemeente brengt partijen bij elkaar, geeft richting, bevordert onafhankelijke voorlichting en onderzoekt mogelijkheden om de overgang betaalbaar te houden. Naar verwachting krijgen gemeenten in de toekomst de aanwijsbevoegdheid om wijken, buurten en bedrijventerreinen te verplichten over te gaan op een aardgasvrij alternatief.

De gemeente vervult ook een voorbeeldrol, door de kansen van eigen vastgoed te benutten.

Tijdens het opstellen van de warmtevisie gaat de gemeente actief in overleg met andere gemeenten, de VNG en regio's om kennis te delen en te leren van elkaar.

2.5 Randvoorwaarden

Tijdens de ontwikkeling van de warmtevisie zijn een aantal randvoorwaarde van belang die geen onderdeel zijn van het proces om de warmtevisie op te stellen:

- **Informereren samenleving & communicatiestrategie:** de ervaring leert dat voordat mensen kunnen participeren ze geïnformeerd moeten zijn over de bredere context van de energietransitie. Tevens moeten de samenleving tijdig informeren over welke investeringen gemaakt kunnen worden (zgn. no-regret maatregelen²) en welke investeringen beter kunnen wachten tot evt. betere oplossingen zijn ontwikkeld.
- Dit vraagt om een **bredere informatievoorziening en communicatiestrategie**, samenhangend met andere trajecten die lopen binnen de energietransities.
- **Algemeen participatiekader:** voor de wijze waarop Woerden de participatie met de samenleving vormgeeft in de energietransitie is een algemeen kader nodig.
- **Verkennen en ontwikkelen financiële oplossingen:** de warmtetransitie vraagt om investeringen vanuit de samenleving, waarbij financiering en subsidies naar bewoners en collectieven onderdeel zijn. Naast nationale en regionale ontwikkelingen zijn hiervoor ook lokale oplossingen nodig; mede omdat hiermee lokaal eigenaarschap gestimuleerd kan worden.

2 No-Regret maatregelen zijn die investeringen die de samenleving kan maken met verminderd risico op betere (collectieve) warmteoplossingen in de nabije toekomst en zijn veelal investeringen in energievermindering door isolatie en energiezuinige apparatuur.

3. Opgave warmtevisie Woerden

De warmtevisie voor de gemeente Woerden zal moeten voldoen aan de volgende elementen:

- Het bevat de basisafspraken, volgorde en tempo op basis waarvan de warmteplannen gemaakt kunnen worden vanaf 2021.
- Er zijn voldoende belangen betrokken in de totstandkoming van de warmtevisie
- Het moet vastgesteld kunnen worden in 2021 door de Raad

4. Draagvlak en risico's

Draagvlak

In deze startnotitie zetten we in op een gedragen warmtevisie door in te zetten op participatie. De totstandkoming van de warmtevisie bestaat voor een groot deel uit een participatietraject waarin de warmtevisie met de stakeholders gedefinieerd wordt, waarbij toekomstige participatie met stakeholders gedefinieerd wordt.

Risico's

Participatie is geen garantie voor een gedragen warmtevisie, daarbij kunnen we niet iedereen uit de samenleving betrekken in de totstandkoming van de warmtevisie. In vroeg stadium wordt om deze reden een stakeholderanalyse en gemaakt en vervolgens zoveel mogelijk samengewerkt met belangengroepen die een afspiegeling zijn van alle stakeholders.

Het gros van de investeringskosten worden opgebracht door betrokkenen én de voordelen van de investeringen komen ten bate van de betrokkenen. Om ervoor te zorgen dat iedereen mee kan investeren en profiteren moeten er financiële oplossingen komen. Dit wordt vanuit de gemeente op nationaal en regionaal niveau aangegeven en lokaal wordt aan financieringsconstructies gewerkt (buiten de scope van de warmtevisie).

Algemene onduidelijkheden en onzekerheden (in de media) rondom de energie- en warmtetransitie vormen een risico. Om deze reden is het informeren van de samenleving en een stevige communicatiestrategie nodig. In deze communicatiestrategie wordt tevens gekeken hoe om te gaan met het geluid van de mensen die negatief tegenover veranderingen staan, terwijl dit veelal een kleiner aandeel van de samenleving is.

De *veranderende nationale en regionalen context* is kaderstellend voor de lokale opgaf en mogelijkheden. We anticiperen hier zoveel mogelijk op in vroeg stadium en zullen dat gedurende de gehele periode blijven doen.

5. Fasering en aanpak

5.1 Aanpak

De basis van de warmtevisie is dat de alternatieven technisch haalbaar zijn en we samen met de samenleving de warmtevisie opstellen. Om dat te realiseren is de volgende aanpak voorzien. Deze wordt tussentijds herzien, bijgesteld en voorgelegd ter goedkeuring bij de raad indien noodzakelijk.

Fases	Waar gaat het over	Voorlopige datum raad
Goedkeuren startnotitie door college en delen met Stedin en GroenWest Vaststellen startnotitie door gemeenteraad		April/mei 2019
Vorbereiding	<ul style="list-style-type: none"> Organiseren regiegroep Interne projectgroep met verschillende disciplines 	
Analyse	<ul style="list-style-type: none"> Analyse van de opgave: technische status gebouwde omgeving Inventariseren bestaande en potentiële warmtevraag Inventariseren bestaande en potentiële warmtebronnen Stakeholderanalyse (inzicht doelgroepen, kenmerken wijken etc.) Spelregels participatie principes welke doelgroepen worden betrokken en met welk mandaat? Indien nodig: formuleren aanvullende/gewijzigde uitgangspunten warmtevisie 	
Informereren over analyse en inventarisatie Vaststellen, indien nodig, aanvullende uitgangspunten warmtevisie Vaststellen uitgangspunten participatie warmtevisie		Maart 2020
Definitie	<ul style="list-style-type: none"> Definiëren participatie proces warmtevisie Definiëren communicatie proces warmtevisie Zoekrichtingen warmte-alternatieven per wijk/buurt/dorp/bedrijventerrein Beoordelingscriteria formuleren op basis waarvan keuze gemaakt wordt voor welke wijken als eerste een warmteplan wordt opgesteld. 	
Informereren over zoekrichtingen warmte-alternatieven Instemmen met beoordelingscriteria fasering		Eind 2020
Vormgeving warmtevisie	<ul style="list-style-type: none"> Warmtealternatieven voor warmtevoorziening per wijk (buurt, dorp en bedrijventerrein) met daarin een overzicht van bestaande en potentiële relevante alternatieven warmtebronnen; Fasering volgorde en het tempo in aanpak; Participatie stakeholders tijdens de uitvoering van de warmtevisie en toekomstige warmteplannen & rolverdeling en spelregels; Communicatie naar de samenleving. 	
Vaststellen warmtevisie		Zomer 2021
Implementatie		Herfst 2022

Rol raad

Er wordt transparant, helder en regelmatig gecommuniceerd over mogelijkheden, stappen, afwegingen van de warmtevisie. De momenten waarop de raad geïnformeerd of om goedkeuring gevraagd worden die reeds vaststaan zijn:

1. Vaststellen startnotitie door gemeenteraad	Mei 2019
2. Informeren over analyse en inventarisatie gebouwen en energie	Maart 2020
3. Vaststellen uitgangspunten warmtevisie (indien nodig)	Maart 2020
4. Vaststellen uitgangspunten participatie warmtevisie	Maart 2020
5. Informeren over zoekrichtingen warmte-alternatieven	Eind 2020
6. Instemmen met beoordelingscriteria fasering	Eind 2020
7. Vaststellen warmtevisie	Zomer 2021

Tussentijds wordt de raad geïnformeerd en gevraagd om input te leveren indien wenselijk vanuit het proces en/ of indien zaken veranderen of ontwikkelen die voor de raad vanuit hun rol belangrijk zijn te weten.

In de analysefase wordt de uitgangspunten van de participatie binnen de warmtevisie ontwikkeld vanuit stakeholderonderzoek en in samenwerking met de reeds bekende betrokkenen uit de samenleving. Na de analysefase wordt de samenleving meegenomen vanuit de uitgangspunten participatie die vastgesteld zullen worden begin 2020.

6. Organisatie

Er wordt in de voorbereidingsfase een regiegroep gevormd met daarin:

- Gemeente
- Stedin
- GroenWest

Na de analysefase kan deze worden aangevuld met vertegenwoordigers van bewoners en ondernemers.

Gezien de integrale oplossingen die nodig zijn, is vanuit diverse disciplines kennis en ervaring nodig om te komen tot de warmtevisie; dit vergt vanuit de gemeente veel samenhang tussen teams, waarbij in eerste instantie gedacht wordt aan:

- Ruimtelijke Plannen
- Ruimtelijk Beleid & Projecten
- Vastgoed
- Realisatie en Beheer
- Wijkambtenaren
- Gebiedsgericht werken
- Sociaal Domein

7. Kosten, baten en dekking

De kosten voor het proces om te komen tot een gemeentelijke warmtevisie zijn opgenomen in de begroting van 2019 als onderdeel van de begrotingspost energietransitie.

De kosten voor 2020 en 2021 worden opgenomen in de begroting van 2020 en 2021.

8. Vervolgstappen

De raad wordt gevraagd in stemmen met de startnotitie om te komen tot een warmtevisie.

Startnotitie

Afwegingskader hernieuwbare energieopwekking

Beleidsproduct: Afwegingskader grootschalige energieopwekking

Ambtelijk opdrachtgever: [naam]

Bestuurlijk opdrachtgever: het college van B&W, vertegenwoordigd door Tymon de Weger, wethouder energie

Beleidsmedewerker: [naam]

Inhoud:

1. Aanleiding en huidige situatie
2. Gewenste situatie en urgentie
3. Beleidsopdracht
4. Draagvlak en risico's
5. Globale aanpak
6. Organisatie
7. Kosten, baten en dekking
8. Vervolgstappen

1. Aanleiding en huidige situatie

Vanuit het concept klimaatakkoord komt er een opgave op Woerden af om productie van hernieuwbare energie te gaan herbergen, waarbij gevraagd wordt om keuzes te baseren op lokale belangenafweging en lokaal draagvlak. Deze opgave komt voort uit de landelijke afspraak in het concept Klimaatakkoord om te komen tot “Regionale Energiestrategieën”. Dit is geen vrijblijvend proces. Woerden neemt heft in eigen handen door een eigen lokaal afwegingskader voor grootschalige energieopwekking te ontwikkelen. Met het opstellen van een afwegingskader voor grootschalige energieopwekking geeft de gemeente ook invulling aan de afspraken in het coalitieakkoord. De gemeente ontvangt veel vragen over de mogelijkheid van grootschalige opwekking in de gemeente. Het college heeft daarom in november 2018 besloten dat er geen vergunningaanvragen voor grootschalige energieopwekking in behandeling worden genomen totdat het afwegingskader voor grootschalige energieprojecten is vastgesteld door de raad.

Op 13 december 2018 is de raad bijeen gekomen om vooraf input mee te geven voor de startnotitie om te komen tot een afwegingskader grootschalige energieopwekking en voor de startnotitie voor het ontwikkelen van een gemeentelijke warmtevisie. Er is afgesproken deze twee startnotities ter besluitvorming naar de raad te sturen. Dit document betreft de startnotitie afwegingskader Grootschalige Energieopwekking. De startnotitie gemeentelijke warmtevisie wordt separaat behandeld (19.004512).

Het ontwikkelen van grootschalige energieopwekking in de gemeente Woerden heeft een grote impact op de omgeving en dus is participatie van belanghebbenden onontbeerlijk bij het maken van keuzes. Deze startnotitie grootschalige energieopwekking beschrijft de wijze waarop de samenleving betrokken wordt, de kaders waarbinnen de samenleving kan meepraten en welke rol de raad krijgt.

In deze startnotitie is de input meegenomen die is meegegeven vanuit de samenleving. In augustus en september 2018 zijn 3 werksessies georganiseerd binnen de gemeente en 2 werksessies gehouden met o.a. Duurzaam Woerden, Actiecomité Laat Woerden niet Zakken, Natuur en Milieufederatie Utrecht, provincie Utrecht, het Waterschap, de commissie Ruimtelijke kwaliteit en Erfgoed, Stedin, GroenWest en buurgemeenten. Bij de externe sessies waren ook vertegenwoordigers van bewonersorganisaties en ondernemersorganisaties aanwezig die op persoonlijke titel hun kennis en ervaring hebben ingebracht en met. Tevens is de ervaring vanuit de verkenning van het Schilderskwartier naar een gasvrije wijk meegenomen.

Woerdense aanpak

Woerden gaat de komende jaren daadkrachtig en participatief aan de slag om een CO2-neutrale gemeente te zijn.

- Onder leiding van een nieuw college is Woerden daadkrachtig en met visie op weg een CO₂ neutrale gemeente te worden. Daarbij is de mens de maat der dingen en streeft het college naar vertrouwen en wederkerigheid.
- De Woerdense aanpak kenmerkt zich door de nadruk op participatie. Vertrouwen en betrokkenheid van iedereen is nodig om de energie- en warmtetransitie een succes te maken. Daarbij wil de gemeente wederkerig samenwerken met bewoners en ondernemers met de intentie langdurige en goede relaties op te bouwen.
- De transitie naar hernieuwbare energieopwekking wordt zichtbaar in de leefomgeving. Het is dus van belang dat het proces om bewoners en ondernemers te betrekken zorgvuldig plaatsvindt.

Genoemde beleidsstukken

[Coalitieakkoord 2018-2022 - Duurzaam en daadkrachtig midden in de samenleving \(excl. presentaties\)](#)

Raadsinformatiebrief: [18r.00748 rib Energietransitie](#)

Het afwegingskader grootschalige energieopwekking heeft raakvlakken met verschillende beleidsterreinen, zoals het huidige ruimtelijk beleid, bescherming cultuurlandschap en ruilverkaveling van agrarische grond. Ook heeft het raakvlakken met ontwikkelingen in aangrenzende gebieden, zoals omgevingsagenda Lopikerwaard, en de discussie over bodemdaling in relatie tot bedrijfvoeringsproblemen voor agrariërs. Dergelijke projecten en beleid zullen bij het opstellen van afwegingskader voor grootschalige energieopwekking betrokken worden.

Breder landelijk en regionaal beleid waarmee het afwegingskader grootschalige energieopwekking samenhangt wordt benoemd in de bijlagen. Het concept Klimaatakkoord, de regionale energie strategie en de aankomende Nationale Omgevingsvisie geven kaders waarop nu al geanticipeerd kan worden. Het afwegingskader grootschalige energieopwekking zal worden verankerd in omgevingsplannen.

2. Gewenste situatie en urgentie

Doel en afbakening

Dit procesvoorstel heeft als belangrijkste doelen

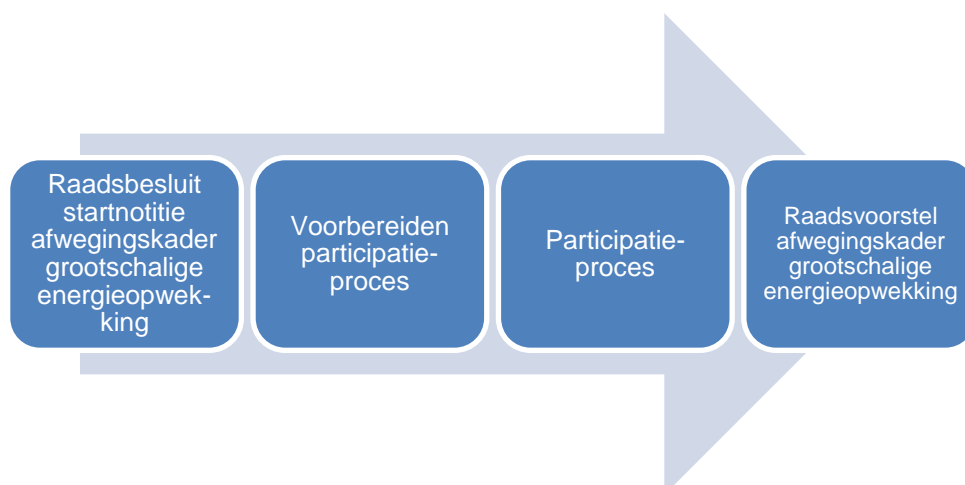
- Inzicht geven in de stappen om te komen tot een technisch inhoudelijk onderbouwde en door de samenleving gedragen afwegingskader voor grootschalige energieopwekking.
- Helderheid voor de raad over het proces: wanneer is er welke besluitvorming nodig en waar kan bijgestuurd worden.
- Uitleg aan bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties over welke inbreng zij kunnen hebben tijdens het opstellen van het afwegingskader grootschalige energieopwekking.

Een extra doelstelling is om de samenhang met de Regionale Energie Strategie uit te werken.

Dit document beschrijft een stappenplan voor de totstandkoming van een afwegingskader voor hernieuwbare elektriciteitsopwekking op het grondgebied van de gemeente Woerden. In de totstandkoming van dit afwegingskader zullen verschillende belangen verwerkt worden. Deze startnotitie beoogt een zorgvuldige en zo volledig mogelijke belangenafweging met stakeholders mogelijk te maken.

Het afwegingskader voor grootschalig hernieuwbare energieopwekking is nodig om de CO₂ uitstoot in Woerden te verminderen, om de regionale opgave ruimtelijk in te passen en om de vergunningverlening voor projecten adequaat vorm te geven.

Figuur 1 geeft het stappenplan voor het opstellen van het afwegingskader grootschalige energieopwekking weer. De samenhang met de regionale energiestrategie staat weergegeven in bijlage 19.006354.

Figuur 1 Globaal stappenplan voor opstellen afwegingskader grootschalige energieopwekking

Opgave opwekking van CO₂ neutrale elektriciteit in Woerden

Vanuit het concept landelijk Klimaatakkoord komt er een opgave op gemeenten af om productie van hernieuwbare energie te gaan herbergen. Het gaat landelijk om 42 TWh in 2030, waarvan 35 TWh grootschalig en 7 TWh kleine zonnestroominstallaties op daken. Deze opgave wordt via zogenaamde regionale energiestrategieën ingevuld. Hierin geeft iedere regio aan welk deel van de nationale opgave voor 2030 zij gaat realiseren.

De hoeveelheid duurzame elektriciteit die in Woerden minimaal moet worden opgewekt in 2030 is afhankelijk van het definitieve bod van de regionale energiestrategie RES-U16 aan het rijk en van de afspraken over de verdeling van dit bod over de regio. De opgave vanuit de regionale energie strategie moet met grootschalige hernieuwbare energieopwekking worden ingevuld. In het coalitieakkoord van Woerden is aangegeven dat alle vormen van grootschalige duurzame energieopwekking worden onderzocht. Bij zon heeft plaatsing op gebouwen prioriteit. Landbouwgrond is nodig voor voedselvoorziening. Het is echter niet uit te sluiten dat er een restopgave blijft die buiten de rode contour ingevuld moet worden m.b.v. bijvoorbeeld energieteelten, zonnevelden, windmolens of diepe geothermie. Een eerste indicatie van de opgave is te zien in onderstaande tabellen. Tabel 1 geeft de verwachte omvang weer van de opgave die volgt uit de regionale energie strategie. Dit is een inschatting, de daadwerkelijk omvang van de opgave hangt af van het definitieve bod van de regio aan het rijk. Meer informatie over de totstandkoming hiervan komt in de startnotitie regionale energiestrategie U16, die de raad in het 3^e kwartaal ontvangt (uitgaande van ondertekening van het concept nationaal klimaatakkoord in mei).

Tabel 1: indicatie van mogelijke pakketten hernieuwbare elektriciteitsproductie opgave RES-U16 voor 2030

Mogelijke pakketten	Zonder biomassa	Zonder wind	Zonder grootschalige zon
Benodigd in 2030 (in 1.000 MWh)	70 – 220	70 – 220	70 – 220
Windmolens (3 MW)	3 -10		5 – 20
Grootschalige zon ¹ (ha)	35 – 160	55 – 200	
Zonnedaken ² (aantal)	7.089	7.089	7.089
Biomassa (ha)		150 – 900	150 – 600
Kleine wind ³ (aantal)	25 – 75	50 – 100	25 – 75

¹ Grootschalige zon betreft zowel zon op bedrijfsdaken als zon in veldopstelling.

² Zonnedaken betreft het aantal kleinschalige installaties op woonhuizen. Plaatsing van zonnepanelen op alle woningen in Woerden scheelt ongeveer 7 windmolens, 80 hectare zonneveld, 600 hectare biomassa of 3.800 kleine windmolens.

³ Kleine wind betreft windmolens met een maximale rotordiameter van 20 meter. Dit is groter dan de huidige bestemmingsplannen toestaan.

In tabel 1 zijn drie pakketten doorgerekend. In alle drie de pakketten is ervan uitgegaan dat Woerden haar aandeel in de 7 TWh voor zonnedaken weet te realiseren. De andere drie pakketten geven een orde van grootte weer van het aantal windmolens, hectare grootschalige zonne-energie (bedrijfsdaken en veldopstelling) en biomassa er nodig is om de benodigde duurzame elektriciteit op te wekken. Waarbij per pakket een grootschalige opwektechniek uitgesloten is, om een beeld te geven van het effect daarvan op de benodigde overige opwektechnieken.

Meegegeven uitgangspunten voor ontwikkeling afwegingskader

Uitgangspunten vanuit het college

In het afwegingskader zal worden beschreven op welke wijze Woerden wil omgaan met initiatieven voor grootschalige energieopwekking. In de [raadsinformatiebrief Energietransitie](#) heeft het college aangegeven dat de gemeente Woerden een zo groot mogelijk deel van de opgave wil realiseren binnen de rode contouren, bijvoorbeeld door zonnepanelen op het dak van gebouwen.

Grootschalige hernieuwbare energieprojecten hebben vaak een grotere (ruimtelijke) impact. Het college wil daarom vooraf voorwaarden gaan stellen voor eventuele realisatie hiervan. Deze voorwaarden kunnen bijvoorbeeld ruimtelijk van aard zijn (bijvoorbeeld zichtlijnen of effect op ecologie), of technisch (welke bandbreedte per techniek willen we tot 2030 binnen de gemeentegrenzen), maar ze kunnen ook gaan over lokaal eigenaarschap (door wie en hoe wordt er geprofiteerd van een project). De gemeente wil deze voorwaarden samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partijen opstellen. Het participatie en inspraakproces wordt vormgegeven volgens de participatie- en inspraakverordening van Woerden. De voorwaarden worden vastgelegd in het afwegingskader grootschalige energieopwekking, dat door de raad zal worden vastgesteld.

Uitgangspunten vanuit gesprek met samenleving en stakeholders in 2018

In een aantal werksessies is input gegeven op het stappenplan voor de ontwikkeling van een afwegingskader grootschalige energieopwekking. De verslagen hiervan worden betrokken bij het ontwikkelen van het afwegingskader grootschalige energieopwekking. Belangrijke punten uit de werksessies zijn het betrekken en ontzorgen van bewoners, agrariërs en andere ondernemers, aandacht voor slimme functiecombinaties en innovaties en eisen stellen aan energieprojecten met betrekking tot ecologie.

Punten vanuit gemaakt op raadsavond op 13 december 2018.

Op de raadsavond van 13 december hebben raadsleden zich uitgesproken over belangrijke uitgangspunten bij de totstandkoming van het afwegingskader grootschalige energieopwekking. Dit zijn onder andere:

- Tijdens het proces open blijven staan voor alle mogelijke technische alternatieven, die haalbaar en betaalbaar zijn.
- Tijdens het proces lopende initiatieven blijven faciliteren, zoals bewoners en ondernemers die willen verduurzamen.
- Bewoners, agrariërs en andere bedrijven bepalen mede het afwegingskader en zijn dus aan de voorzijde betrokken bij het ontwikkelen ervan. Dat geldt specifiek voor Duurzaam Woerden, Wijkplatforms en bedrijfsverenigingen.
- Er wordt duidelijk en regelmatig gecommuniceerd over mogelijkheden, stappen, afwegingen en consequenties van keuzes.
- Er moet aandacht zijn voor belang van behoud van historische waarden van het cultuurlandschap. Stichting Groene Hart hoort daarom betrokken te worden.
- Er moet aandacht zijn voor tempoverschillen in gemeentelijke, regionale en nationale processen.
- Er is geen ruimte voor olie- of gaswinning.

3. Beleidsopdracht

Omschrijving eindresultaat

Het te ontwikkelen afwegingskader zal moeten voldoen aan de volgende elementen.

- Het moet vastgesteld kunnen worden door de raad in het juni 2020.
- Het gaat uit van 4 jaarlijkse evaluatie en vaststelling door de raad.
- De meegegeven uitgangspunten dienen opgenomen te zijn in het afwegingskader.
- Het afwegingskader grootschalige energieopwekking biedt handvatten om energieopwekking integraal mee te wegen bij het opstellen van omgevingsplannen.
- Het afwegingskader bevat ruimtelijke eisen aan en wensen voor energieprojecten, bv. ten aanzien van de effecten op ecologie en cultuurlandschap.
- Het afwegingskader bevat mogelijk eisen en wensen aan projecten op gebied van techniek, participatieproces bij totstandkoming van projecten en lokaal eigenaarschap.
- Het afwegingskader grootschalige energieopwekking moet kunnen dienen als onderbouwing voor vergunningverlening van toekomstige aanvragen voor hernieuwbare energieprojecten.
- Tijdens het formuleren van het afwegingskader wordt de omvang van de opgave afgestemd met de ontwikkeling van de regionale energiestrategie RES-U16.

Adequate stimulans ontwikkeling zonne-energie op daken

Vanuit de komende Nationale Omgevingsvisie en vanuit de Motie Zonneladder (zie bijlage) wordt er vanuit het Rijk waarschijnlijk op aangestuurd om de ontwikkeling van zonne-energie op daken te stimuleren als voorkeursrichting. Het verdient aanbeveling om in het afwegingskader de daken te betrekken als potentiële ruimte voor opwekking. Projecten op (zakelijke) daken tellen mee in de opgave voor de regionale energiestrategie.

Procesaanpak uitgangspunten

De procesaanpak is gericht op

- Het komen tot gedragen kaders.
- Betrekken van belanghebbende stakeholders per deelonderwerp.
- Onderzoeken van belangen lokaal, regio, provinciaal en landelijk.
- Het daadwerkelijk kunnen afwegen van belangen met stakeholders binnen mogelijkheden van tijd en budget van gemeente en stakeholders.
- Transparante communicatie over stappen en keuzen.
- Tijdens de ontwikkeling van afwegingskader in gang houden van “no-regret” projecten voor energieopwekking, zoals het ontwikkelingen van zonne-energie op daken.

Stakeholderanalyse uitgangspunten

Bij de start van proces wordt een stakeholderanalyse gedaan. Belanghebbenden kunnen ofwel profijt hebben van duurzame energieprojecten ofwel last, of vertegenwoordigen een algemeen belang, zoals natuurbelang. Alle (soorten) belanghebbenden kunnen worden betrokken, waarbij de door de raad meegegeven uitgangspunten als basis dienen.

4. Draagvlak en risico's

De energietransitie komt nu op de samenleving af. Het is voor de meeste stakeholders nog niet duidelijk wat dit gaat betekenen voor hun leefomgeving. Tijdens het proces om te komen tot een afwegingskader zal vaak onduidelijkheid ervaren worden bij stakeholders over wat nu de omvang en het karakter is van de opgave, en wat dat vervolgens betekent voor individuele burgers, ondernemers of de Woerdense samenleving als geheel. Er is daarom een heldere beschrijving nodig van de

noodzaak en de omvang van de opgave, een heldere communicatiestrategie nodig en neutrale informatievoorziening. Hiervoor moet voldoende tijd genomen worden.

Komen tot draagvlak voor hernieuwbare energieopwekking in het landschap is een centrale doelstelling in het afwegingskader. Een stakeholdersanalyse, het goed betrekken van stakeholders en het transparant informeren op inhoud en procesvoortgang is daarom een essentieel onderdeel van dit procesvoorstel. Hierbij is het van belang om onderscheid te maken tussen stakeholders die baat en belangen hebben versus stakeholders die mogelijk last ervaren. Beiden krijgen een rol in het proces. Een adequaat stakeholderproces vraagt tijd en professionaliteit. Hier wordt rekening mee gehouden in aanpak, planning en begroting.

Het ontwikkelen van energieopwekking in het landschap en mogelijk op landbouwgrond roept veel discussie op, nationaal en lokaal. Dit leidt vaak tot dominante rol van expliciete voorstanders en tegenstanders. Het goed informeren van de middengroep die ook een grote stem vertegenwoordigd, is van groot belang. Zij weten vaak nog niet wat er aan de hand is en wat zij ervan vinden. De aandacht gaat dus naar constructieve gesprek met deze middengroep, naast betrokkenen met een sterke mening. Dit gesprek gaan we lokaal goed voeren. Een goede belangenafweging die tot kaders moet leiden zal ook een professionele procesbegeleiding vragen. Hiervoor zal worden gezorgd.

Marktpartijen zullen tevens onduidelijkheid kunnen gaan ervaren over wat Woerden wil en hierover kan onrust ontstaan. Als er wel helderheid ontstaat over toegestane locaties, ontstaat mogelijk grondspeculatief gedrag. Dit moet voorkomen worden. Als het gaat om zoekgebieden wordt dus de voorkeur gegeven aan het definiëren van gebieden waar niet ontwikkeld mag worden, en de beschrijving van zoekgebieden ruim te houden.

Er is ook een risico dat belangenafweging leidt tot een onmogelijke oplossing voor de opgave. Het is een bekend gegeven dat er veel meningen en gevoelens leven bij vraagstukken rond energietransitie. Deze aanpak gaat er echter van uit dat Woerden vanuit landelijke en Woerdense ambities hernieuwbare energieprojecten zullen móeten gaan accommoderen. Dat uitgangspunt is en zal niet door iedereen worden gedragen. Het procesaanpak laat ruimte voor veel verschillende meningen, en zal tegelijkertijd moeten leiden tot een eindresultaat, zijnde een afwegingskader. De inhoud van dit kader wordt op basis van participatie vormgegeven.

5. Globale aanpak

Fases		Voorlopige einddata
Definitiefase	<ul style="list-style-type: none"> • Goedkeuren startnotitie door opdrachtgevers/college • Goedkeuren startnotitie door gemeenteraad • Informeren samenleving over stappenplan voor opstellen afwegingskader grootschalige energieopwekking. 	April 2019
Vorbereiding	<ul style="list-style-type: none"> • Projectteam + regiegroep formeren • Omschrijving varianten van de energie opgave: <ul style="list-style-type: none"> ○ Mogelijke technieken. ○ Ruimtebeslag per techniek. ○ Eerste indicatie van bandbreedte hoeveelheid opwek per techniek op basis van opgave vanuit concept klimaatakkoord voor 2030. • Definiëren nodige expertise inhuur. • Stakeholderanalyse uitvoeren. • Beschrijving participatie- en communicatiestrategie brede Woerdense samenleving. Deze wordt opgesteld op basis van de participatie- en inspraakverordening van de gemeente Woerden en vastgesteld door het college. • Beleidsscan naar mogelijke voorwaarden voor energieprojecten, zoals: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ruimtelijk: bv. natuur- en landschapsinpassing, effect op ecologie, effect op cultuurhistorische waarden. ○ Technisch, zoals maximale omvang per project, bandbreedte voor inzet per techniek. 	Zomer 2019 tot voorjaar 2020
Gemeenteraad: Informeren over uitkomsten stakeholderanalyse Bespreken dilemma's o.b.v. technische bandbreedte bod Besluiten over uit te werken eisen en wensen aan energieprojecten		September 2019
Uitwerking	<ul style="list-style-type: none"> • Benadering stakeholders • Betrekken brede Woerdense samenwerking • Uitwerken voorwaarden aan energieprojecten met stakeholders, zowel eisen als wensen. • Uitwerken hoeveelheid in 2030 op te wekken duurzame elektriciteit en bandbreedte per techniek. • Juridische toets van met stakeholders samen geformuleerde uitgangspunten en kaders, zowel de eisen als de wensen. 	September 2019 tot maart 2020
Verwerking	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente verwerkt uitkomsten participatieproces tot ontwerp afwegingskader grootschalige energieopwekking. • Juridische toets van afwegingskader grootschalige energieopwekking. 	Maart/mei 2020
Ontwerp afwegingskader publiceren met zienswijze procedure		Mei/juni 2020
Gemeenteraad: Vaststelling afwegingskader met zienswijze procedure.		September 2020

6. Organisatie

Er wordt in de voorbereidingsfase een regiegroep gevormd met daarin:

- Gemeente
- Stedin

Na de analysefase kan deze worden aangevuld met vertegenwoordigers van bewoners en ondernemers.

Gezien de integrale oplossingen die nodig zijn, is vanuit diverse disciplines kennis en ervaring nodig om te komen tot het afwegingskader grootschalige energieopwekking; dit vergt vanuit de gemeente veel samenhang tussen teams, waarbij in eerste instantie gedacht wordt aan: Ruimtelijke Plannen

- Ruimtelijk Beleid & Projecten
- Vastgoed
-

7. Kosten, baten en dekking

De kosten voor het proces om te komen tot een gemeentelijke warmtevisie en het proces om te komen tot een afwegingskader grootschalige energieopwekking zijn opgenomen in de begroting van 2019 als onderdeel van de begrotingspost energietransitie.

De kosten voor 2020 en 2021 worden opgenomen in de begroting van 2020 en 2021.

8. Vervolgstappen

De Raad wordt gevraagd

- Deze startnotitie vast te stellen.
- In september kennis te nemen van de stakeholder analyse en eventuele dilemma's die voortkomen uit de eerste bepaling van de omvang van de opgave en de mogelijke mix van opwekkingstechnieken.
- In september 2019 vast te stellen welke voorwaarden aan energieprojecten tijdens het participatieproces uitgewerkt dienen te worden.
- In september 2020 het afwegingskader grootschalige energieopwekking vast te stellen.

Bijlage landelijke ontwikkelingen

Concept Klimaatakkoord en Regionale Energiestrategie

Het nationale concept Klimaatakkoord (via de Regionale Energiestrategie, afgekort RES) en het actieplan Woerden CO2 neutraal 2030 vragen om een afwegingskader voor toestaan, afwijzen en/of stimuleren van energieopwekking op grond en dak.

Medio oktober/november 2019 wordt een concept RES verwacht en begin 2020 wil het College het afwegingskader vaststellen. Een definitief RES moet naar verwachting in mei 2020 ingediend zijn bij het Rijk.

Vergunningverlening voor hernieuwbare elektriciteitsopwekking moet volgens het concept Klimaatakkoord plaatsvinden tot uiterlijk 2024, op basis van uitkomst van de RES.

Beschrijving Opgave RES

Vooralsnog is het landelijk doel dat in 2030 75% van de elektriciteitsvraag in Nederland met hernieuwbare bronnen moet worden opgewekt. Een aandeel van 42 TWh, zal opgewekt moeten worden door hernieuwbare bronnen op land (inclusief dakgebonden projecten). Dit is onderverdeeld in 7 TWh kleinschalige zonnedaken (zoals bij huishoudens) en 35 TWh hernieuwbaar op land (grotere projecten vanaf 15 kW) Ruimtelijke inpassing en maatschappelijke betrokkenheid worden georganiseerd via de Regionale Energiestrategie. Er zijn daarom 30 regio's vormgegeven (zogenaamde RES regio's). De raad heeft hierover raadsinformatiebrief [18R.00623](#) ontvangen (Regionale Energiestrategie U10). De opgaaf voor opwekking van de gewenste hernieuwbare elektriciteit wordt in het concept Klimaatakkoord als volgt bepaald:

- Totaal zal in Nederland 42 TWh in het jaar 2030 opgewekt moeten worden met hernieuwbare energieopwekking op land, waarvan 7 TWh kleinschalig zon (zonnepanelen bij kleinverbruikers zoals huishoudens).
- Bij meer productie van kleinschalig zon mag dat meetellen voor de 35 TWh hernieuwbaar op land.
- Alle projecten vanaf 15 kW tellen mee, ook dakgebonden projecten
- Alle bestaande projecten tellen mee
- De opgaaf is techniekneutraal: die keuze maakt men binnen de RES
- Er is geen opgaaf op RES niveau geformuleerd: elke RES- regio ontwikkelt een eigen aanbod in twee fases: zes maanden na totstandkoming Nationaal Klimaatakkoord een concept aanbod en 12 maanden een definitief bod (na vaststelling raad). Het Rijk doet na het concept aanbod de analyse of alle RES aanbiedingen bij elkaar tot 42 TWh optellen en zal verzoek tot aanpassing doen indien nodig.

Het nationale concept Klimaatakkoord (via de Regionale Energiestrategie, afgekort RES) en het actieplan Woerden CO2 neutraal 2030 vragen om een afwegingskader voor toestaan, afwijzen en/of stimuleren van energieopwekking op grond en dak.

Nationale Omgevingsvisie

Medio 2019 wordt een Nationale Omgevingsvisie vastgesteld in de Tweede Kamer, deze omgevingsvisie gaat naar verwachting uitspraken doen over de voorkeur voor ruimtelijke planning met betrekking tot de energietransitie. De voorbereiding hiervan is gaande. Een [kabinetsperspectief](#) hiervoor is al gepubliceerd.

Motie Zonneladder

De [motie Zonneladder](#), aangenomen in Tweede Kamer in september 2018, zal binnenkort beantwoord worden. Deze motie stelt dat

- in samenspraak met decentrale overheden een zonneladder op te stellen voor de inpassing van zonne-energie, die als nationaal afwegingskader kan worden benut bij het opstellen van regionale energiestrategieën, zodat primair onbenutte daken en terreinen worden benut en landbouw en natuur zo veel mogelijk worden ontzien;
- hierbij de landbouwsector, de zonne-energiesector en netbeheerders te betrekken;
- deze sturingsinstrumenten voor ruimtelijke inpassing en participatie conform de systematiek van de Omgevingswet te verankeren in rijksbeleid (bijvoorbeeld de NOVI) en waar nodig ook regelingen aan te passen die belemmerend werken, zodat daken beter kunnen worden benut voor het opwekken van zonne-energie en zo nodig hier ook met decentrale overheden afspraken over te maken.

RAADSBESLUIT
19R.00159

Agendapunt:

Onderwerp: Startnotitie gemeentelijke warmtevisie

De raad van de gemeente Woerden;

gelezen het voorstel d.d. 26 maart 2019 van:
- burgemeester en wethouders

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet;

b e s l u i t:

de startnotitie gemeentelijke warmtevisie vast te stellen.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Woerden in zijn
openbare vergadering, gehouden op

De griffier,

De voorzitter,

drs. M.J.W. Tobeas

V.J.H. Molkenboer

RAADSBESLUIT
19R.00160

Agendapunt:

Onderwerp: Startnotitie afwegingskader grootschalige energieopwekking

De raad van de gemeente Woerden;

gelezen het voorstel d.d. 26 maart 2019 van:
- burgemeester en wethouders

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet;

b e s l u i t:

de startnotitie afwegingskader grootschalige energieopwekking vast te stellen.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Woerden in zijn
openbare vergadering, gehouden op

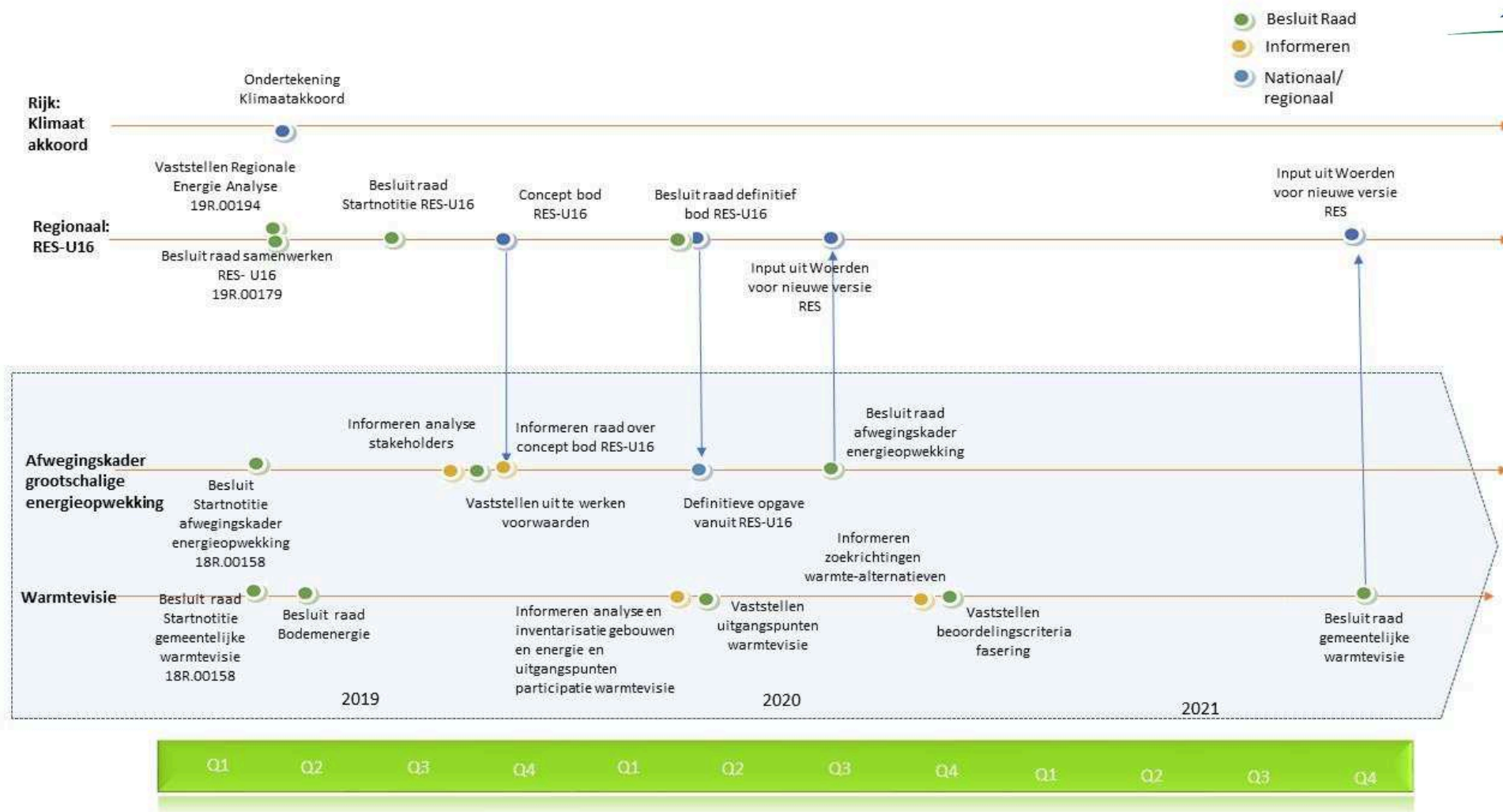
De griffier,

De voorzitter,

drs. M.J.W. Tobeas

V.J.H. Molkenboer

Stappenplan energietransitie Woerden, versie 22 maart 2019

Toelichting stappenplan energietransitie

In deze toelichting worden de belangrijkste processen kort toegelicht. De planning die is weergegeven bij het stappenplan is indicatief. Het gaat om complexe processen met grote belangen, waardoor vertraging kan ontstaan. Het stappenplan wordt bij toekomstige raadsvoorstellen over de energietransitie aangepast aan de nieuwste inzichten.

Rijk. Klimaatakkoord

Nationaal is in het coalitieakkoord de ambitie geformuleerd om de CO₂ emissie in 2030 met 49% te verlagen ten opzichte van 1990. In de concept klimaatwet wordt dit percentage verhoogd naar 55%. Het kabinet heeft bedrijven en organisaties gevraagd om antwoord te geven op de vraag hoe dit bereikt kan worden. Het concept klimaatakkoord bevat dus nationale afspraken die de partijen ook zelf willen nakomen.

In december is het concept nationaal klimaatakkoord gepresenteerd. De verwachting is dat het concept nationaal klimaatakkoord in mei 2019 getekend wordt.

Regionale Energie Strategie

In het concept nationaal klimaatakkoord is een belangrijke rol weggelegd voor gemeenten als het gaat om het realiseren van de doelen voor de gebouwde omgeving en duurzame elektriciteitsopwekking (bv. zonne-energie, windenergie, aardwarmte, biomassa en biogas).

In het concept nationaal klimaatakkoord staat dat het behalen van de doelstellingen voor de gebouwde omgeving en elektriciteit een gezamenlijke taak is van rijk, provincie, waterschappen en gemeenten. Gemeenten, provincies en waterschappen organiseren zich in regionaal in een regionale energie strategie om invulling te geven aan de doelstelling.

De raad heeft en houdt zeggenschap tijdens de vorming en totstandkoming van de regionale energiestrategie. Het college voorziet de volgende momenten waarop de raad wordt geïnformeerd over om een besluit gevraagd zal worden:

Afwegingskader grootschalige opwek

Het ontwikkelen van grootschalige energieopwekking in de gemeente Woerden heeft een grote impact op de omgeving en dus is participatie van belanghebbenden onontbeerlijk bij het maken van keuzes. De startnotitie grootschalige energieopwekking beschrijft de wijze waarop de samenleving betrokken wordt, de kaders waarbinnen de samenleving kan meepraten en welke rol de raad krijgt.

Aan het eind van het proces wordt het afwegingskader via de zienswijzeprocedure vastgesteld door de raad.

Gemeentelijke warmtevisie

De gemeentelijke warmtevisie is een overkoepelend transitieplan voor warmte dat zal beschrijven hoe Woerden de overgang naar CO₂ neutrale warmtevoorziening wil vormgeven. Het is een visie op de opgave in de gemeente en gaat in op kansen, prioriteiten, afwegingen en criteria die gezamenlijk belangrijk gevonden worden. Het geeft inzicht in de gedeelde wensen, keuzes en afwegingen en manieren om de transitie betaalbaar te houden voor iedereen. Het beschrijft ook de benodigde rollen en mogelijke samenwerkingen in de gemeente en in de regio.

De startnotitie warmtevisie Woerden geeft inzicht in het proces waarmee samen met de samenleving en de gemeenteraad een warmtevisie wordt geformuleerd.

De warmtevisie is na goedkeuring door de raad de basis voor verdere uitwerkingen van warmteplannen per wijk waarin per wijk zal worden beschreven hoe de gebouwde omgeving kan overstappen op duurzame warmte. De warmtevisie wordt na goedkeuring door de raad ook ingebracht in de regionale energie strategie.